

**Universita Pardubice
Fakulta restaurování**

Restaurátorská činnost bratří Boháčů

Teoretická bakalářská práce

Autor: Lukáš Černý

2009

**University Pardubice
Faculty of restoration**

Boháč brother´s restoration works

Teoretical bachelor work

Autor: Lukáš Černý

2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury a pramenech. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb. (Autorský zákon), zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60, odst. 1 Autorského zákona, s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence k užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Litomyšli dne 10. 8. 2009

Lukáš Černý

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce PhDr. Vratislavu Nejedlymu Csc. za spolehlivé vedení práce. A také řiditeli Městského muzea ve Volyni Karlu Skalickému za bezproblémový přístup do ještě nezpracovaných pozůstalostí po bratrech Boháčích.

Abstrakt

Tato práce orientačně shrnuje restaurátorskou činnost bratří Boháčů, nastiňuje jejich životy a společenské aktivity. V druhé části se práce zabývá dvěmi restaurátorskými pracemi které prováděli v rodném městě Volyni restaurování fresek v Hřbitovním kostele Proměnění Páně na vrchu Malsička a Mariánský sloup na Volyňském náměstí Svobody. Práce je doplněna obrazovou přílohou která dokumentuje životy bratří Boháčů a jejich aktivity. Dále porovnává fotografie z restaurátorských prací na Mariánském sloupu na volyňském náměstí Svobody a v Hřbitovním kostele Proměnění Páně kostelu na vrchu Malsička nafočených bratry Boháči a současný stav.

Klíčová slova

restaurátorská činnost – bratři Boháčové - Volyně – společenské aktivity - Hřbitovní kostel Proměnění Páně - Mariánský sloup na Volyňském náměstí Svobody

Abstract

This thesis roughly compiles Boháč brothers' restoration works as well as pictures their lives and social activities. Its second part deals with two restoration interventions which were undertaken in their native town of Volyně-restoration of the frescoes in the Lord's Transfiguration cemetery church on Malsička hill and restoration of the Marian pillar on the Liberty square in Volyně. The thesis is supplied with pictorial appendix which documents not only Boháč brothers' lives but also their activities. It also shows photographs of the two aforementioned pieces taken during restoration works by Boháč brothers and compares them with those that illustrate their present state.

Key words

Restoration - Boháč brothers - Volyně - social activities - Lord's Transfiguration cemetery church - Marian pillar on the Liberty square in Volyně

Seznam použitých symbolů a zkratek

tzv. – Tak zvaně

Obr. – Obrázek

č. – Číslo

Č.p. – Číslo popisné

c. k. – císařsko královský

c.k.m – českých kop míšeňských

sv. – svatý

ak. Soch. – akademický sochař

ak. Mal. – akademický malíř

uměl. – umělecký

hist. – historický

stol. – století

P. J. B. – Pozůstalost Josefa Boháče.

Obsah

Abstrakt

Seznam použitých symbolů a zkratek

1. Úvod	1
2. Předmluva	2
3. Tři bratři tři umělci	4
3.1 Mládí ve Volyni a osvícená výchova otcem	5
4. Maxmilián Boháč	7
4.1 Stručný životopis	9
5. Alois Boháč	14
5.1 Stručný životopis	15
6. Josef Boháč	17
6.1 Stručný životopis	18
6.2 Z posledních rozhovorů s Josefem Boháčem	21
7. Umělecké a společenské aktivity bratří Boháčů	22
7.1 Vlastní volná tvorba	23
7.2 Pedagogická činnost	24
7.3 Sbírková a muzejní činnost	27
8. Restaurátorská činnost	28
8.1 Soupis restaurátorských prací	33
9. Mariánský sloup na Volyňském náměstí	35
9.1 Historie objektu	35
9.2 Restaurování bratry Boháči a Jindřichem Životským v roce 1937	36
9.3 Současný stav sousoší	41
9.4 Zápisky o restaurování z deníku Josefa Boháče	43
10. Hřbitovní kostel proměnění Páně na vrchu Malsička	50
10.1 Historie objektu	50
10.2 Popis objektu	53
10.3 Restaurování bratry Boháči	54
11. Analýza deníků bratří Boháčů	58
12. Rozhovor s Josefem Boháčem o restaurování	60
13. Závěr	62

Literatura

Prameny

Obrazová příloha

Literatura

František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání, 1933, vydáno nákladem peněžních ústavů volyňských, vytiskla knihtiskárna B. Novotný v Písku, Prokopova ul.

Dr. Alžběta Birnbaumová *Volyně, Čestice, Dobruška*, Praha 1947, výtvarný obor umělecké besedy.

Bořivoj Lauda, Josef Režný, *Maxmilián Alois Josef Boháčové*
Ze vzpomínek žáků: Josef Vodrážka, Jan Rambousek, Miloslav Holý, Josef Liesler.

Vydaly Alšova jihočeská galerie a Městské muzeum ve Volyni, 1988, k příležitosti výstavy bratří Boháčů,

Jakub Komrský: *Bratři Boháčové umělci z pošumavské Volyně*, vydalo Městské muzeum ve Volyni, 2007

Karel Skalický, *Maxmilián Boháč, Pošumavská a Šumavská krajina*, Vydalo Městské muzeum ve Volyni 2008 k příležitosti výstavy: Šumavská a Pošumavská krajina Maxmiliána Boháče.

Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009

Prameny

1. Volyně Muzeum, P.J.B., *Role s dekorativními šablonami*, neevidováno, *Fotografie výmalby Malého sálu na Nové*, karton 11.
2. Volyně Muzeum, *pozůstalost Arch. E. Lhoty*, neevidováno.
3. Volyně muzeum, P.J.B., *Osobní doklady a legitimace Maxmiliána Boháče 1901-1954*, karton 1.
4. Volyně muzeum, P.J.B., *Deníky sepsané bratry Boháči 1930 – 1966*, neevidováno, nalezeno v roce 2008.
5. Volyně muzeum, P.J.B., *Fotografie ze studií ve Vídni*, karton 11.
6. Volyně muzeum, P.J.B., *Prospekt, Moderní malířská škola akad. malíře M. Boháče v Praze*, Karton 10.
7. Volyně muzeum, P.J.B., *Maxmilián ustavovací dekrety školní. 1915-1917*, karton 1.
8. Volyně muzeum, P.J.B., *Novinový článek restaurování v Tábořské radnici 1924*, karton 10.
9. Volyně muzeum, P.J.B., *Dokumenty a novinové články k výstavám z roku 1924 a 1935*, karton 10
10. Volyně muzeum, P.J.B., *Dokumenty a novinové články k výstavám z roku 1924 a 1935*, karton 10
11. Volyně muzeum, P.J.B., *Dokumenty na uspořádání výstavy v Paříži 1930-31*, Karton 10
12. Volyně muzeum, P.J.B., *Novinový článek o restaurování v kostele v Bavorově 1940*, Karton 10.
13. Volyně muzeum, P.J.B., *úmrtní list Maxmiliána Boháče*, karton 1.
14. Volyně muzeum, *Pozůstalost Aloise Boháče, osobní fond, Alois Boháč*, karton 1.
15. Volyně muzeum, P.J.B., *Deníky sepsané bratry Boháči 1930 – 1966* , neevidováno, nalezeno v roce 2008.
16. Volyně muzeum, P.J.B., *Josef Osobní doklady, legitimace*, karton 2

17. Volyně muzeum, P.J.B., *Deníky sepsané bratry Boháči 1930 – 1966*, neevidováno, nalezeno v roce 2008.
18. Volyně muzeum, P.J.B., *Posudek prof. Slavíka o originalnosti soch J. Boháče*, 1923, karton 10
19. Volyně muzeum, P.J.B., *prohlášení akademického sboru o originalnosti soch J. Boháče*, 1923, karton 10
20. Volyně muzeum, P.J.B., *Josef Boháč Životní vzpomínky*, 1973-76, Karton 14.
21. Volyně muzeum, P.J.B., *Cestovní skicáky a deníky*, neevidováno, nalezeno 2008.
22. Volyně muzeum, P.J.B., *Pamětní kniha Cechu počestnejch řemesel kumštýřskejch*, 1920, karton 13. *Hymna cechu malířského Jenž sedí na menším městě pražském v hospodě u Pecoldů*, karton 16.
23. Volyně muzeum, P.J.B., *Časopis český svět ročník XIV číslo 4, 42, 46, 51, 1918 a XV číslo 25 1919*, Karton 15. - *Novinový článek o vydání pohlednic, 1918-1971*, karton 10.
24. Volyně muzeum, P.J.B., *Zlatá Praha Ročník XLV sešit 18*, 1928, karton 15.
25. 26. 27. 28. Volyně muzeum, P.J.B., *Prospekt, Moderní malířská škola akad. malíře M Boháče v Praze*, Karton 10.
29. Volyně muzeum, P.J.B., *Výstřižek z novin doporučení*, karton 10.
30. Volyně muzeum, P.J.B., *Seznam žáků bří Boháčů*, karton 15.
31. Volyně muzeum, P.J.B., *Maxmilián ustavovací dekrety školní. 1915-1917*, karton 1.
32. Volyně muzeum, P.J.B., *Seznam žáků bří Boháčů*, karton 15.
33. Volyně muzeum, P.J.B., *Pozvánka k slavnostnímu otevření muzea ve Volyni*, 1934 karton 15.
34. Volyně muzeum, *Přírůstková kniha, Pozůstalost Josef Boháč*
35. Volyně muzeum, *Přírůstková kniha, Pozůstalost akad. malíře a prof. A. Boháče*.

36. Archiv Pražského hradu, *Sborník pro dostavbu Katedrály sv. Víta za rok 1925, 1926*, str. 83
37. Volyně muzeum, *Dokumenty k sbírce na opravu uměl. Hist. Kostela Malsička*, neevidováno.
38. Volyně muzeum, *Prosba na záchranu vzácné památky sousoší ve Volyni na Šumavě*. Neevidováno.
39. Volyně muzeum, P.J.B, *Zápis z deníku Josefa Boháče ze dne 14. 11. 1938*, Neevidováno
40. Volyně muzeum, P.J.B, *Zápis z deníku Maxmiliána Boháče z 17.6. roku 1947*, Neevidováno
41. Volyně muzeum, P.J.B, *Dopis od Fondu českých výtvarných umělců restaurování v Duchcově 1955* Karton 16
42. Volyně muzeum, P.J.B, *Dopis od Fondu českých výtvarných umělců restaurování obrazů ze zámku ve Strážnici 1956* Karton 16
43. Volyně muzeum, P.J.B, *Dopis J. Životskému ohledně restaurování Mariánského sloupu*, odesílatel není uveden, karton 14
44. František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání str.
45. Volyně muzeum, P.J.B, *dopis Jindřichu Životskému*, odesílatel není uveden, karton 14
46. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 324
47. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 324
48. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 324
49. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 325

50. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 326
51. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 323
52. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 323
53. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 323
54. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 325
55. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 326
56. Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna, 2009, str. 323
57. František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání, 1933, str. 164
58. František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání, 1933, str. 165
59. František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání, 1933 str. 165
60. František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání, 1933 str. 164
61. František Teplý *Dějiny města Volyně a okolí*, II doplněné vydání, 1933, str. 122
62. Dr. Alžběta Birnbaumová *Volyně, Čestice, Dobruška*, Praha 1947, str 19.
63. Volyně muzeum, P.J.B., *Josef Boháč Životní vzpomínky*, 1973-76, Karton 14.

Obrazová příloha

Titulní stránka, Volyně muzeum, P.J.B., *bratři Boháčové s otcem*. Karton 11.

Obr.1: Volyně muzeum, P.J.B., *Rodný dům ve volyni čp.64*, Karton 11.

Obr.2: Volyně muzeum, P.J.B., *Výmalba Malého sálu na Nové*, Karton 11.

Obr.3: Volyně muzeum, P.J.B., *Maxmilián a Josef mezi léty 1910-1915*, Karton 11.

Obr.4: Volyně muzeum, P.J.B., *Josef a Maxmilián ve zralém věku 40. léta.*, Karton 11.

Obr.5: Volyně muzeum, P.J.B., *Maxmilián na Vídeňské akademii mezi léty 1901-1905*, bezvousý uprostřed, Karton 11.

Obr. 6: Volyně muzeum, P.J.B., *Maxmilián v Mnichově před Altepinakothek s přáteli*, karton 11.

Obr.7: Volyně muzeum, P.J.B., *Pohlednice s označenými okny Pražského ateliéru*, Karton 11.

Obr.8: Volyně muzeum, P.J.B., *Maxmilián v pražském ateliéru*, Karton 11.

Obr. 9 : Titulní strana, : Maxmilián Boháč *Koncert v přírodě*,
Bořivoj Lauda, Josef Režný, *Maxmilián Alois Josef Boháčové*
Ze vzpomínek žáků: Josef Vodrážka, Jan Rambousek, Miloslav
Holý, Josef Liesler.

Vydaly Alšova jihočeská galerie a Městské muzeum ve Volyni, 1988, k
příležitosti výstavy bratří Boháčů,

Obr. 10: Titulní strana, Maxmilián Boháč *V ateliéru*.(autoportrét s bratry),
Jakub Komrska: *Bratři Boháčové umělci z pošumavské Volyně*, vydalo
Městské muzeum ve Volyni, 2007

Obr.11: Volyně muzeum, P.J.B., : *Josef Boháč na c. k.*
Uměleckoprůmyslové škole mezi léty 1911-1917, druhá řada druhý zleva.
karton 11.

Obr.12: Volyně muzeum, P.J.B., *Josef Boháč v pražském ateliéru*,
karton 11.

Obr. 13: Volyně muzeum, P.J.B., Ateliér Josefa Boháče, Akt před odlitím, Karton 11.

Obr. 14: Volyně muzeum, P.J.B., *Josef Boháč při modelování portrétu volyňského starosty Kavalírka*, karton 11

Obr. 15: Volyně muzeum, P.J.B., Alois Boháč ve školním kabinetu, karton 11

Obr. 16: Volyně muzeum, P.J.B., Alois Boháč se svými žáky při výstavě, karton 11

Obr. 17: Volyně muzeum, P.J.B., Alois Boháč Sv. Lukáš (autoportrét s bratry), Přírůstkové číslo, 1B 1458.

Obr. 18: Pohlednice, *Satyrové*, vydáno v Kroměříži, osobní vlastnictví autora.

Obr. 19: Volyně muzeum, P.J.B., *Soukromá malířská škola Maxmiliána Boháče mezi léty 1910-1915*, karton 11

Obr. 20: Volyně muzeum, P.J.B., *Soukromá malířská škola Maxmiliána Boháče mezi léty 1910-1915*, Karton 11

Obr. 21: Volyně muzeum, P.J.B., *Výstava bratří Boháčů v Topičově salónu 1928*, karton 11.

obr. 22: Volyně muzeum, P.J.B., *Novinový článek z 11.4. 1935 o výstavě 10 let práce Bratří Boháčů*, Národní politika, Dokumenty a novinové články k výstavám z let 1924 a 1935 Karton 10.

Obr.23: Volyně muzeum, P.J.B., *Novinový článek z 18.10. 1924 o restaurování kreseb v Táboreské radnici*. , karton 10, smícháno s novinovými články z výstav.

Obr.24 Volyně muzeum, P.J.B., *Bratři Boháčové při restaurování Velké dvorany v Čimelicích 1939*, Karton 11

Obr. 25: Volyně muzeum, *Obraz Kostela na Malsičce Maxmilián Boháč starší 1857*, Přírůstkové číslo 295 st.

Obr.26: Foto autora, Pohled na Kostel na Malsičce v roce 2009

Obr. 27: Foto autora, Pohled do presbytáře kostela na Masičce, Oltář s obrazem Příchod sv. Vojtěcha do Říma.

Obr. 28 : Volyně muzeum, P.J.B., *Na dvoře volyňského ateliéru s restaurovaným oltářním obrazem Příchod sv. Vojtěcha do Říma z Malsičky*. Karton 11.

Obr. 29: Volyně muzeum, P.J.B., *Výjev č.1 fotografie po restaurování bratry Boháči*, Karton 11.

Obr.30: foto autora, Výjev č.1 fotografie současného stavu.

Obr. 31: Volyně muzeum, P.J.B., *Výjev č.3 po restaurování bratry Boháči*, karton 11.

Obr. 32: foto autora, Výjev č.3 současný stav.

Obr. 33: Volyně muzeum, P.J.B., *Výjev č.4 po restaurování bratry Boháči*, karton 11

Obr. 34: Foto autora, Výjev č.3 současný stav.

Obr. 35: Volyně muzeum, P.J.B., *Výjev č.6 po restaurování bratry Boháči*, karton 11.

Obr. 36: Foto autora, Výjev č.6 současný stav.

Obr. 37: Foto autora, Výjev č.2 současný stav.

Obr. 38: Foto autora, Datace v předsíni.

Obr. 39: Foto autora, Historické graffiti v předsíni

Obr. 40: Foto autora, Výjev č.5 současný stav.

Obr. 41: Foto autora, Výjev č. 7 současný stav.

Obr. 42: Foto autora, Znak města Volyně nad vstupním portálem.

Obr. 43: Foto autora, Přípis o restaurování kostela na Malsičce provedený bratry Boháči

Obr. 44: Foto autora, : Současný stav mariánského sloupu na Volyňském náměstí.

Obr. 45: Volyně muzeum, Fotografie okolo 1900, : Stav sousoší okolo roku 1900. Neevidováno.

Obr. 46: Srovnání stavu Imacclaty v roce 2006 a 1900, . Zahradník Pavel, Nejedlý Vratislav, Maxová Ivana, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře Jihočeského kraje*, Nakladatelství Jalna a Volyně muzeum, Fotografie okolo 1900, . Neevidováno.

Obr. 47: Foto autora, socha sv. Jana Nepomuckého.

Obr. 48: Foto autora, socha sv. Barbory.

Obr. 49: Foto autora, hlava sv. Barbory.

Obr. 48: Volyně muzeum, P.J.B., Hlavy vlasti od Josefa Boháče, karton 11.

Obr. 50: Volyně muzeum, P.J.B., Fotografie z roku 1937 pořízená před restaurováním sochy sv. Josefa. karton 11.

Obr. 51: Foto autora, Srovnání se současnou podobou soch sv. Josefa.

Obr. 52: Foto autora, Celkový pohled na současný stav sochy sv. Josefa.

Obr. 53: : Foto autora, Detail sochy sv. Josefa s korpusem Ježíška doplněný Josefem Boháčem.

Obr. 54: Foto autora, Originál sochy sv. Floriána v Městském muzeu.

Obr. 55: Foto autora, Doplněk obličejové části sochy sv. Floriána.

Obr. 56: Foto autora, Rozdíl doplněné a originální části ruky sv. Barbory.

Obr. 57: Foto autora, Sousoší zarostlé větvemi lip.

Obr. 58: Foto autora, Ukázka zápisu z deníku Josefa Boháče, rok 1937, Volyně muzeum, neevidováno.

Obr. 59: Foto autora, Cedule na rodný dům zhotovená bratry Boháči, Volyně muzeum, neevidováno.

Obr. 60: Foto autora, : Signatura *MAJ* na restaurovaném obraze ze sbírek bratří Boháčů (*Max, Alois, Josef*). Volyně muzeum, neevidováno.

1. Úvod

Tato práce si klade za cíl uvést čtenáře do světa bratří Boháčů, zaměřit se na jejich restaurátorskou činnost, shrnout všechny dohledané restaurátorské práce a analyzovat dvě charakteristické restaurátorské akce. Vzhledem k širokému okruhu aktivit bratří Boháčů považuji za důležité rozvést jejich další aktivity a alespoň v hrubých rysech nastínit jejich životy.

2. Předmluva

Maxmilián, Alois, Josef. Bratři Boháčové pocházeli z pošumavské Volyně, se kterou byli celý život spojeni. Podíleli se na jejím kulturním růstu v první polovině 20. století. Restaurovali zde několik významných památek a další v okolí svého rodného města. Byli spoluzakladateli městského muzea a z velké části obohatili jeho sbírky. Pro jejich uměleckou a restaurátorskou orientaci měl zásadní význam jejich otec Maxmilián Boháč, který je již od dětství v tomto směru vychovával a podporoval. Díky němu všichni tři synové dosáhli vysokoškolského vzdělání na poli uměleckém.

V aktivním období své činnosti se nejstarší a nejmladší ze tří bratří, Maxmilián a Josef, podíleli na restaurování několika zásadních českých památek. Například na restaurátorských pracích při dostavbě Katedrály svatého Víta (za Arch. Kamila Hilberta), v Černínském paláci a na mnoha dalších. Restaurování bylo především zdrojem příjmů pro jejich volnou uměleckou činnost, které se věnovali v první řadě. Dosáhli tím umělecké nezávislosti a nemuseli být poplatní módním trendům. Restaurování a jejich záliby v historii, kunsthistorii, archeologii a sběratelství výrazně ovlivnily jejich vlastní tvorbu. Jako členové jednoty výtvarných umělců se také účastnili některých výstav. Další výstavy podnikali sami s vlastním výtvarným sdružením, výtvarnou jednotou M.A.J. (Max, Alois, Josef).

Jejich umělecká činnost zasahovala především do meziválečného období. V roce 1945 umírá prostřední z bratří - Alois. Z uměleckého trojlístku vypadává A. a zbývá M.J., tedy Max a Josef. Po druhé světové válce se volným uměleckým snahám bratří Boháčů příliš nedařilo, především díky přeorientování na nové náměty a problémy v umění. V restaurátorském řemesle však po nich byla stále velká poptávka, proto nebyli zcela odsunuti a mohli pokračovat i ve své volné tvorbě. Roku 1957 dopadla na zbytek trojlístku zásadní rána, nečekaná smrt

nestaršího Maxmiliána. Maxovo progresivní vůdcovské postavení až do vysokého věku drželo uměleckou bratrskou jednotu po celá léta aktivní a tvůrčí. Poslední a nejmladší z bratří Josef nese ztrátu svého bratra a dlouholetého životního, uměleckého a restaurátorského společníka velice těžce. Uzavřel se před světem a spravoval rodný dům ve Volyni. Výstav se účastnil, jen pokud byl někým požádán a vše bylo předem zajištěné. Vernisáží se pak již neúčastnil. Rodný dům ve Volyni v té době začala využívat nově vzniklá Hudební škola. Stárnoucí umělec je i s obrovskými sbírkami a nemenším množstvím vlastní tvorby odsunut do nejvyššího patra budovy, kde byl malířský ateliér. V roce 1978 umírá v téměř úplném zapomnění.

Pozůstalost bratří Boháčů a výsledky jejich sbírkotvorné činnosti se staly majetkem Městského muzea ve Volyni. Rodný dům, který bratři Boháčové odkázali sdružení výtvarných umělců, ze kterého se po válce stal Svaz československých umělců a ve kterém si přáli zbudovat Dům umění bratří Boháčů, pohltila ZUŠ Volyně a za léta užívání kompletně přebudovala. Téměř úplné zapomnění a nezájem, ve kterém umírá poslední z bratří, Josef, provází i jejich obrovskou a velice hodnotnou pozůstalost. Některé věci byly odvezeny do Alšovy Jihočeské Galerie, zbytek do depozitářů Městského muzea. Vše bylo bez většího zámu „zaevidováno“, nikdy nedošlo k důkladnému seřazení a uloženo bez aktivního zájmu a probádání.

3. Tři bratři tři umělci

Jak jsem se již zmínil v předmluvě, vztah mezi všemi třemi bratry i jejich vztah k rodičům byl velice silný a dosti netypický, s některými výraznými zlomy. Proto je třeba na začátek tyto citové vazby a určité soukromé morální zásady bratří Boháčů alespoň letmo nastínit. Všichni tři Inuli nesmírnou láskou i úctou ke svým rodičům, jejich pevná, ale liberální výchova jim poskytla pocit volnosti, tak potřebný pro duši umělce, který přerostl v potřebu naprosté volnosti a nezávislosti.

Byli společenští, ale své soukromí si úzkostlivě chránili. Silná vazba mezi bratry spočívala v jejich uměleckém souznění a především ve vytvoření si společného světa uzavřeného před okolním světem. Tuto pocitovou jednotnost a sounáležitost si vytvářeli již od mládí a prohlubovali svou harmonií na poli uměleckém. Jedním z nejdůležitějších rozhodnutí které učinili, bylo naprosté oddání se uměleckým ideálům a slib nikdy se neoženit, aby mezi nimi díky ženám nedošlo k rozkolu a jejich ideály a cíle tak mohly být naplněny. Důležitou roli hrála také potřeba ponechat kompletní pozůstalost a sbírky, které plánovali odkázat rodnému městu.

Byli hluboce zasaženi smrtí matky a později i otce. Dlouho největší ránou pro ně však byl náhlý sňatek bratra Aloise. Pojal za choť svou služebnou. Až do onoho zlomového okamžiku svět a sounáležitost bratří Boháčů byla silným a stále prohlubovaným poutem mezi všemi třemi bratry. Tímto krokem, se Alois odřízl od svých dvou bratří a toto citové propojení v očích svých bratrů zničil. Z pohledu Maxe a Josefa, dvou svobodně tvořících umělců, vydělávajících si uměním a restaurováním, byl tento krok jejich bratra naprosto neodpustitelný. Ze strany Aloise, který nežil svobodným uměleckým životem, ale působil jako gymnaziální profesor kreslení a geometrie, byl tento krok v jeho

věku určitá společenská nutnost. Nicméně bratři tento pro ně zrádný akt odsoudili a nikdy už bratra zpět zcela nepřijali.

3.1. Mládí ve Volyni a osvědčená výchova otcem

Bratři Boháčové pocházeli z maloměstských řemeslných poměrů, otec Maxmilián byl malířský mistrem „*Max Boháč malíř dekorační a pokojů*“, vlastenecky smýšlející malopodnikatel, nadšený spolkový činitel, náruživý hasič, ale především silně kulturně citící a smýšlející člověk. Matka Josefa Boháčová, rozená Jedličková, byla ženou v domácnosti. Ve výtvarných směrech syny příliš neovlivňovala, vštěpovala jim však ušlechtilé a důležité vlastnosti, které byly pro budoucí umělecký život bratří nepostradatelné. Byla to především cílevědomost, šetrnost, pracovitost, skromnost a samostatnost.

Rodina Boháčů patřila v druhé polovině 19. a na počátku 20. století k majetné městské řemeslnické vrstvě. Otec Maxmiliána staršího Josef vlastnil ve Volyni cihelnu a vápenku s lomem (dodnes se oněm místům říká Na Vápence) a zároveň byl členem městské rady. Maxmilián Boháč starší si nechal koncem 19. století malý řemeslnický domek na Palackého náměstí přestavět na dvoupatrový městský dům v pseudorenesančním stylu. I to svědčí o jeho vytříbeném vkusu. Sám se amatérsky věnoval krajinomalbě a kopírování obrazů známých mistrů. Jako dekoratér byl opravdový mistr maloměstské secese, o čemž svědčí jeho florální, geometrické šablony a fotografie některých jeho dekorátérských prací (obr.3)¹. Ještě dnes je může oko zvědavého badatele nalézt v některých městských domech ve Volyni pod nánosy odlupujících se nátěrů. O jeho umělecké kvalitě svědčí i spolupráce s Arch. Emilem Lhotou a jeho otcem akademickým malířem Antonínem, při restaurování Volyňské renesanční radnice roku 1893. S Arch. Emilem Lhotou také navrhovali a ztvárňovali diplomy a ocenění na zakázku pro Volyňské měšťanské spolky².

Také sběratelskou vášeň zdědili bratři po svém otci a je dost pravděpodobné, že obsáhlou sbírku bratří Boháčů založil již jejich otec a

že se spolu se syny na sběrech podílel. Směřoval své syny k vlastním romantickým ideálům vzdělaných umělců, kterých sám za života nedosáhl. Všichni tři jeho synové absolvovali Řemeslnickou školu ve Volyni, při níž se ještě v otcově dílně vyučili malířskému řemeslu. Pro osvojení německého jazyka pobyli dva roky na německé měšťance ve Vimperku. Později na studiích ve Vídni i v Praze syny finančně i materiálně zajišťoval. Po smrti manželky pobýval často se svými syny Maxem a Josefem v pražském ateliéru, kde jim byl značnou oporou. Až do vysokého věku chodil především s nejstarším Maxem malovat do plenéru. Tak, jak Maxe učival v mládí, pokračoval se svou naivní romantickou malbou i v době, kdy žák přerostl učitele a syn otce.

4. Maxmilián Boháč ³

tzv. „Max, Míla“

(23.7. 1882 ve Volyni – 1.3. 1957 v Plzni)

Studia

Obecná škola čtyřtřídní ve Volyni 1890 – 1894

Královská zemská řemeslná škola ve Volyni 1893 – 1895

Knäben Bürgerschule im Winterberg 1895 – 1897

Akademie der Bilderkünste im Wien 1901 – 1905 (prof. Alois Delug)

c.k. Akademie umění v Praze 1905 – 1907 (prof. Hanuš Schwaiger)

1907-1909 stipendium v Mnichově

Pedagogická činnost

Zakládá soukromou Moderní malířskou školu akad. Malíře Maxmiliána Boháče. 1910-1915

Asistentem kreslení na c.k. Reálném gymnázium na Smíchově
1915 – 1916

Asistentem kreslení na c.k. Reálném gymnázium na Malé straně Praha 3,
1917 - 1918

Za druhé světové války pracuje s bratrem Josefem jako civilista v
proboštském velkostatku ve Volyni.

Studijní cesty

Francie – Paříž (1926, 1931, 1935, 1937)

Jugoslávie – Bělehrad, Dubrovník, Korčula, Split, Trogir (1927, 1928,
1933, 1934)

Německo – Berlín, Drážďany, Lipsko, Mnichov, Norimberk (1907-1909,
1912, 1931, 1932)

Členství v organizacích

Jednota výtvarných umělců (do 1928)

Sdružení západočeských umělců v Plzni (1925 – 1927)

Spolek Výtvarných umělců Aleš v Praze (do 1953)

Svaz československých výtvarných umělců v Českých Budějovicích

(1955 – 1957)

Syndikát výtvarných umělců československých v Praze, později Svaz československých výtvarných umělců (1921 – 1954)

Společnost přátel starožitností

4.1. Stručný životopis⁴

Z Volyňských studií Maxe Boháče je nutné poukázat na jeho studia na Královské zemské řemeslné škole ve Volyni 1893 – 1895, kde prospěl s velmi dobrými výsledky. Zde ho v letech 1894-1895 učil kreslení Arch. Emil Lhota, syn malíře a profesora Akademie výtvarných umění Antonína Lhoty, který vedl restaurování Volyňské radnice po požáru v roce 1893. Na těchto pracích se nemalým dílem podílel i Maxmilián Boháč starší. Sám Antonín i Emil Lhotové v té době ve Volyni aktivně umělecky působili. Můžeme předpokládat, že rekonstrukce a restaurování sgrafitové výzdoby volyňské radnice bylo prvním setkáním mladého Maxe s restaurátorským uměním. Je dosti pravděpodobné, že arch. Emil Lhota spolu s Maxovým otcem, žáky řemeslné školy s restaurátorskými pracemi alespoň okrajově seznámili.

V té době se také učil u otce v malířské dílně a vypomáhal mu při dekorátérských pracích na volyňské radnici. To mu také umožňovalo sledovat postupy umělců při restaurátorských pracích. V otcově dílně získává základní vzdělání v umění malířském, ale především první zkušenosti, které později hojně využívá při restaurování nástěnných maleb. V roce 1895 byl přijat do německé školy ve Vimperku, tehdy města s převažujícím německy mluvícím obyvatelstvem, z důvodu osvojení si německého jazyka. Školu zakončuje v roce 1897. V mezidobí, před přijetím na akademii ve Vídni, pracuje pravděpodobně v otcově malířské dílně a zdokonaluje se v malířském řemesle. Dá se předpokládat, že dochází na konzultace za dobrými přáteli svého otce – akademickým malířem Antonínem Lhotou a jeho synem Emilem, kteří se ve Volyni usadili.

V roce 1901 se úspěšně dostává na „*Akademie der Bilderkünste in Wien*“. Zde studuje „*Allgemeine Malerschule*“ neboli Všeobecné malířství u profesora Aloise Deluga. Byla to hubená a chudá léta. Naplňovala je však strava hodná hladového a chtivého umělce. Hned v prvním roce

nachází práci u dvou dekorátérských firem, „*Adolf Ruhmkorf Maler im Wienna* a *Winter und Richter Decorations Maler Wienna*“. Pracuje u nich především v letních měsících.

Dva poslední roky studia tráví na vídeňské akademii s mladším bratrem Aloisem. Tato léta jsou již veselejší a mladý Max může trávit čas se svým mladším bratrem Aloisem a je i částečně finančně nezávislý. Začínají společně pronikat do vídeňské umělecké společnosti a mohou nacházet krásy, které skýtá život svobodných umělců. Jak sám Max připsal na rub jediné dochované fotografie z jeho vídeňských studií „*Z mladosti mých krásných let*“⁵. V roce 1905 zanechává bratra Aloise ve Vídni a úspěšně absolvuje přijímací zkoušky na c.k. Akademii umění v Praze. Studuje zde u profesora Hanuše Schwaigera tzv. specializovanou školu. Na pražské akademii prožívá svá bohémská léta v duchu Schwaigerovy školy. Ve vlastních uměleckých realizacích je zpočátku ovlivněn především vídeňským akademismem. Po absolvování pražské akademie v roce 1907 odjíždí na roční stipendium na Mnichovskou akademii a tráví zde dva roky. Z této doby se nedochovala žádná korespondence ani další záznamy, proto nám nejsou známy bližší informace. Dochovalo se pouze několik fotografií.

V té době Max již projevuje svou silnou vůdčí osobnost a podporuje v umělecké tvorbě i své bratry. Zcela zásadním krokem pro osamostatnění sama sebe a také ukázkou nekompromisní pevné víry ve vlastní nadání a řemeslný um byl rok 1910, kdy zakládá „Soukromou Moderní malířskou školu Akad. malíře Maxmiliána Boháče“⁶. Zde vychovává a připravuje své studenty k přijímacím zkouškám na c.k. Uměleckoprůmyslovou školu a c.k. Akademii výtvarných umění. Touto cestou započal vstup bratří Boháčů do veřejného uměleckého života. Získání vlastního ateliéru, kde přes týden vyučoval své žáky, ale také svobodně tvořil a připravoval svého nejmladšího bratra Josefa ke studiu

na c.k. Uměleckoprůmyslovou školu. Především vytvořil pražské zázemí pro setkávání všech bratrů a pro jejich společnou tvorbu.

V roce 1915 školu pravděpodobně zavírá. Stává se asistentem kreslení na c.k. Reálném gymnázium na Smíchově 1915 – 1916 a následně na c.k. Reálném gymnázium na Malé Straně Praha 3, 1917 – 1918⁷. Další léta nejsou kompletně zaznamenána až od roku 1930, kdy si spolu s bratrem Josefem začínají psát deníky. Z roku 1924 se zachoval novinový článek o restaurování nástěnných rudkových kreseb nalezených v mázhauzu táborské radnice⁸. Rozhodně pokračuje po celou dobu ve své volné tvorbě a hledá cestu k monumentální figurální malbě. Vydává tiskem portrétní kresby „*Brunetka, profil*“ a další. Účastní se spolu s bratrem Josefem výstavy Jednoty výtvarných umělců v pražském Obecním domě v letech 1924 a 1927⁹. Po tomto oficiálním uvedení do pražských výtvarných salónů se snaží o uspořádání samostatné výstavy bratrů Boháčů v Obecním domě. Odpovědí mu však je, že v Obecním domě mohou vystavovat pouze výtvarné jednoty a spolky. Na konto tohoto dopisu zakládá spolu s bratry uměleckou jednotu „M.A.J.“ (Max, Alois, Josef). Nicméně ani po tomto oficiálním kroku není vedení Obecního domu ochotno výstavu povolit. Proto jedná se zástupci Topičova salónu a v březnu roku 1928 realizuje první samostatnou výstavu bratrů Boháčů v Topičově salónu. V průběhu let a uměleckým zráním mění svůj umělecký výraz a představuje svou tvorbu i tvorbu svých bratrů na výstavě Deset let práce bratrů Boháčů ve velkém sále Slovanského ostrova v Praze ve dnech 10. - 23. 4. 1935¹⁰. Maxmilián nezahálí a už v létě téhož roku při návštěvě Francie jedná ohledně organizace výstavy bratrů Boháčů v Paříži s firmou *Bernheim-Jeune a Cie Editeurs d' Art, 83 Farbourg Saint-Honoré 27, Avenue Matignon, Paris-8*. V této snaze pokračuje při další návštěvě Paříže v létě 1937¹¹. Veškerou další komunikaci a snahy však zametá pod koberec přicházející válka. Bratři však až do roku 1942 narázově

restaurují v bavorovském kostele Nanebevzetí Panny Marie¹². V tomto roce také dosahuje Max důchodového věku.

V průběhu války pracuje Max jako civilista v proboštském velkostatku ve Volyni. Živí se malováním portrétů, zátiší, krajinek a drobnějšími restaurátorskými pracemi. Přes léto pracuje na polích velkostatku. Díky svému charismatu a dobrým přátelům ve vysokých kruzích i přátelům mezi volyňskými měšťany nemá o práci nouzi. Často dostává k penězům ještě jídlo. Díky svědomité a poctivé práci a pomocné ruce bratra Josefa podporují ještě nemocného bratra Aloise i další příbuzné. Také si stále drží pražský ateliér, který pronajímají.

Dne 7. května osvobozuje americká armáda Volyni. 6. června 1945 se oba bratři hlásí do Československé strany lidové a aktivně se podílejí na ustavení nového výboru města. Max je zvolen do kulturního výboru. Začíná tvořit obrazy v nové komunistické myšlence a v roce 1950 je ustaven vzdělavatelem na schůzi lidových milicí.

Měnicí se poválečná doba však Maxovi příliš nepřeje. Vlivné přátelé začíná likvidovat nový systém a vlády se začíná pevně chápat strana. Max Boháč je však člověk pevného odhodlání a vysokých cílů. Ještě v roce 1945 začíná realizovat plán zbudovat z rodného domu „Dům umění“. Plánuje zde vystavit sbírky uměleckých předmětů a prezentovat zde také volné práce všech tří bratrů. Jedná proto se svazem výtvarných umělců v Praze, kde má ještě přátele ze svého předválečného uměleckého působení. V roce 1950 předává spolu s bratrem Josefem rodný dům Svazu československých výtvarných umělců. Na vlastní náklady rekonstruuje dům a zřizují zde pokoje pro členy svazu, kteří jezdí do Volyně na rekreaci. Oba bratři jsou pozornými hostiteli, podnikají turistické výlety a rozkrývají svým uměleckým kolegům krásy pošumavské krajiny. V roce 1954 se Maxmilián účastní výtvarné soutěže na památník Klementa Gottwalda. Spravují rodný dům jako ubytovnu svazu až do roku 1955. V tomto roce

jim je bez vyzvání zabaven pražský ateliér. Proto se snaží rozvázat smlouvu s ČSVU ohledně darování rodného domu. Ten jim je 1. června 1955 navrácen. Maxmilián s bratrem Josefem pokračuje v rekonstrukci domu a v pořádání a restaurování sbírek do posledního vydechnutí v roce 1957.

Maxmilián umírá nenadále 1.3 1957 na zadávení, v úmrtním listě je lékařsky konstatován vmetek do plicnice¹³, tedy embolie.

5. Alois Boháč ¹⁴

tzv. „Loisí“

(2.2. 1885 ve Volyni – 12.1. 1945 v Praze)

Studia

1891 - 1896 Obecná škola měšťanská ve Volyni

1896 - 1898 c.k. Řemeslná škola ve Volyni

1899 - 1900 německá Měšťanská škola ve Vimperku

1900 - 1903 učí se v otcově dílně malířskému řemeslu

1903 - 1906 Akademie ve Vídni, studuje stejný obor jako bratr Max
Všeobecné malířství u profesora Rudolfa Bachera

1913 Státní zkouška pro výuku kreslení a deskriptivní geometrie

Pedagogická činnost

1907 - 1938 Pedagogické působení jako středoškolský profesor kreslení
a deskriptivní geometrie, Třebíč

1907 - 1908 Velké Meziříčí

1908 - Brno

1916 - 1917 Kroměříž

Příbor

1938 - Karlovy Vary

1938 - 1945 pense v Praze

Studijní cesty

Itálie (1921)

Německo (1922)

Rakousko (1923)

Jugoslávie (1927)

Francie – Paříž (1931)

5.1. Stručný životopis¹⁵

Alois prošel stejnou počáteční cestu ve vzdělání, jako starší bratr Max. Pracoval jako gymnaziální profesor kreslení. Bratry navštěvoval v pražském ateliéru ve volném čase, pokud mu to dovolovalo jeho profesorské zaměstnání. Také se společně setkávali v rodné Volyni. Společně s bratry tvořil a také jim vypomáhal s úřední agendou potřebnou při restaurování. Jako jediný se restaurováním aktivně nezabýval. Byl ze všech tří bratří fyzicky nejslabší a býval často nemocen. Dalo by se říci, že oproti bratrům byl citlivější, někdy až útlocitný a také nejvíce uzavřený ve svém vlastním uměleckém světě. Jeho umělecký svět je oproti jeho bratrům pohádkově vznosný, nerealistický, plný pidimužiků, skřítků, satyrů a jiných fantaskních a bájných bytostí. Necítíme u něho takovou sílu a touhu po uměleckém prosazení a uplatnění jako u staršího Maxe ani realističnost až naturalismus mladšího Josefa. Avšak jeho svět, postaven na starých slovanských i germánských legendách, mytologii a pohádkách, vypovídá o jemnosti a uzavřenosti duše. Duše hravé, která nehledá uplatnění za každou cenu a nemá potřebu šplhat vzhůru, ale hledá si svůj tichý koutek, kde se bude moci v tichosti rozvíjet. Rodné Pošumaví bylo svou zadumanou krajinou se skrytými zákoutími Aloisovou počáteční a nejsilnější inspirací pro náměty. Avšak nezůstává jen u ní, ale pokračuje při svém životním a pedagogickém putování s vytvářením a přidáváním nových postaviček a nových námětů. Příkladem může být jeho sada pohlednic vydaná za jeho pedagogického působení v Kroměříži s náměty satyrů, která nás jasně odkazuje na inspiraci místní salla terenou, barokními zahradami a především barokním rondelem, ve kterém jsou v umělých grotách raně barokní pískovcové sochy satyrů od sochaře Mandíka. Jak již bylo zmíněno, tak nebyl příliš nakloněn životu svobodného umělce, i když v mládí, a to především na vídeňských studiích, si s Maxem užívali umělecké bohémy jistě do

syty. V dospělosti působil jako energický, tichý, vzdělaný muž distingovaného chování, oproti svým „umělecky zdivočelým“ bratrům. V roce 1934 se ženil se svou služebnou Matyldou Krečmerovou, kterou poznal pravděpodobně za svého působení v Příboru. Tímto, pro něho tak společensky nutným krokem, je v očích svých bratrů, svobodných umělců, z velké míry vypovězen z jejich společnosti. Pro jeho citlivou duši je tato nastalá propast příčinou velkého psychického utrpení. Za jeho působení v Karlových Varech na podzim roku 1938 se stává jednou z obětí šikany české inteligence místními henleinovci. Následný mnichovský diktát má za následek, že je citlivý Alois Boháč stížen srdeční mrtvicí. V důsledku toho odchází do pense. Po srdeční příhodě byl ve vážném zdravotním stavu. Dožívá v Praze, kde na Hromnice 2.2. 1945, jako první z trojlístku bratří Boháčů umírá, ve stejný den jako v roce 1919 jejich maminka. Byl s bratry po celý život silně citově i umělecky svázán a i přes jeho sňatek se s bratry navštěvoval. Bratři mu za války posílali jídlo a před jeho smrtí ho často navštěvovali. Velkým rozporem mezi nimi byl sňatek, který měl dohru i po Aloisově smrti. Alois Boháč byl zpopelněn a uložen bratry do rodinného hrobu rodiny Boháčů na vrchu Malsička ve Volyni až v roce 1951.

Vdova po Aloisovi Boháčovi se musela potýkat s nepřízní zbylých bratří i po manželově smrti. Kompletní pozůstalost po svém muži věnovala Městskému muzeu ve Volyni. Nakonec, když sama skonala a její příbuzní ji chtěli pochovat vedle jejího zákonného manžela na Volyňský hřbitov, bylo jim to výslovně zakázáno posledním z bratří - Josefem.

6. Josef Boháč¹⁶

tzv. „Pepi“

(2.8.1890 ve Volyni – 7.12. 1978 tamtéž)

Studia

1896 -1902 Obecná škola měšťanská ve Volyni

1902 – 1904 Královská zemská řemeslná škola ve Volyni

1904 – 1909 učí se u otce malířskému řemeslu a vypomáhá v lomu na vápenec

1909 – 1911 Obecná škola měšťanská ve Strakonici

1911 – 1917 c.k. Uměleckoprůmyslová škola malířská v Praze, obor ornamentální modelování u O. Španiela.

1917 – 1923 Akademie výtvarných umění v Praze

Studuje na speciálce O. Španiela medailérství, navštěvuje také hodiny sochařů Ludvíka Wurzela, Ladislava Šalouna, Vojtěcha Suchardy. V roce 1920 a 1922 získává ročníkovou cenu akademie výtvarných umění v Praze. Končí absolutoriem 1923.

1927 pracuje v sochařské dílně v Bělehradě

Za druhé světové války pracuje s bratrem Maxem jako civilista v proboštském velkostatku ve Volyni.

Členství ve sdruženích

Spolek českých akademických výtvarníků (1920 - 1921)

Syndikát výtvarných umělců, později svaz československých výtvarných umělců (1927 – 1970)

Svaz československých výtvarných umělců v Českých Budějovicích (1957 - 1976)

Československá obec sokolská, Sokol Volyně

Klub československých turistů

Okresní družstvo Jednota Strakonice

Svaz Československo sovětského přátelství

Spolek přátel žehu (1951)

6.1. Stručný životopis¹⁷

Josef, jako nejmladší ze tří bratří, se narodil o osm let později od nejstaršího Maxmiliána. V počátcích studijních let absolvoval, stejně jako bratři, šest let volyňské měšťanky a dva roky řemeslné školy. Pět let pracoval u otce v malířské dílně a vypomáhal mu při jeho správcovském postu v zechovickém lomu na vápenec, z kterého dědeček bratří Boháčů pálil vápno v nedaleké vápence. Po této pracovní pauze pokračuje ve studiích na strakonické Obecné měšťanské škole. V této době zakládá Maxmilián soukromou moderní malířskou školu v Praze a pravděpodobně připravuje Josefa k přijímacím zkouškám na c.k. Uměleckoprůmyslovou školu, které roku 1911 úspěšně absolvuje. Nastupuje do ateliéru ornamentálního modelování u O. Španiela. Po šesti letech studia nastupuje na Akademii výtvarných umění do speciálky O. Španiela. V roce 1920 získává ročníkovou cenu akademie výtvarných umění a druhou záhy v roce 1922. Studia zakončuje roku 1923.

Ze studií na akademii se nám zachoval zajímavý příběh. Když se v roce 1923 ucházel o Hlávkovo cestovní stipendium se sochou „*Mimoidoucí člověk*“, byl obviněn odborným vedením akademie v čele s profesorem a sochařem Janem Štursou z odlití sochy ze živého modelu. Obvinění se týkalo i busty legionáře, u něhož byla za odlitek označena přílba. Toto křivé nařčení museli vyvrátit se svým bratrem Maxmiliánem, šlo o jejich uměleckou čest. Proto museli iniciovat svolání komise akademie výtvarných umění a sehnat si pro svou obhajobu odborné posudky a přesvědčivé důkazy. Předložili čestná prohlášení modelky Máni, která stála modelem pro sochu „*Mimoidoucí*“ a legionáře poručíka Aloise Prchala. Také MUDr. Jana Radima Krejčího, který v době modelování sochy mimoidoucí navštěvoval ateliér bratří Boháčů a štukatéra, který zhotovoval formu a odlitek. Odborný posudek vypracoval Prof. Slavík, soudní lékař. Toho doporučil bratřím Boháčům

akademický sochař Kafka, který v té době učil na c.k. Uměleckoprůmyslové škole a byl bratry Boháči požádán o pomoc a podporu v tomto sporu. Ze zprávy prof. Slavíka vyplývá že: *„Domnělé vlasy na soše jsou temně žlutá vlákna slámy s přimíseným chlupem žlutohnědé kočky. Patrně jde o znečištění sádry. Vlas lidský – jmenovitě vlas nebo chlup z živého modelu shledán nebyl.“*¹⁸ Na podkladě všech předložených důkazů vydala komise 5. června 1923 prohlášení: *„Profesorský sbor Akademie umění v Praze prohlašuje tímto v důsledku předloženého dobrozdání přednosty ústavu pro soudní lékařství pana profesora Slavíka, dále na základě prohlášení odlévače p. Františka Sýkory, p. Nadporučíka Prchala, Dra. Jana Radima Krejčího a ústního prohlášení pana konsula Saltnaye a dle výsledku měření panem profesorem Španielem, že socha „Mimojdoucí člověk“ v sádře a helma na portrétu legionáře /rovněž v sádře/ modelované posluchačem spec. Školy medailérské Josefem Boháčem jsou originály.“*¹⁹

Po absolvování akademie pracuje již s bratrem na restaurátorských zakázkách a věnuje se vlastní tvorbě. V létě 1927 pracuje v Bělehradě v sochařské dílně na velkých figurách a figurativních prvcích do architektury. Je nerozlučným druhem svého bratra Maxmiliána, se kterým realizuje všechny restaurátorské zakázky. Po celý život je s bratrem silně citově i materiálně spojen. Po celý život od Josefova zakončení studií se jeden od druhého neodloučili. Pracovali společně, bydleli společně, tvořili společně. Josef povahově klidnější a zamlklejší suploval v mužské domácnosti ženskou ruku, vařil, pral a zašival. Bratr Max mu samozřejmě pomáhal, ale hlavní roli v domácnosti měl Josef.

Jako sochař se projevuje silným figurálním cítěním a portrétní bravurou. V poválečných letech dostává více uměleckých příležitostí. V roce 1954 se účastní soutěže na pomník Klementa Gottwalda. Také vytváří sousoší *Pomník dělnictvu*. Některé jeho sochy kupuje Alšova jihočeská galerie. Přežívá svého bratra Maxmiliána o 21 let. Avšak po

Maxmiliánově smrti je svědkem úplného kolapsu jejich společného plánu na zbudování Domu umění ve Volyni. Hudební škola, která je v jejich domě v nájmu od počátku roku 1956, začíná expandovat do dalších a dalších prostor rodného domu. V 70. letech je mu dům znárodněn a stává se majetkem Hudební školy. Znovu se pokouší dům předat svazu výtvarných umělců, ale marně. Je odsunut do nejvyššího patra domu i s rozsáhlým uměleckým majetkem. V přízemí a prvním patře jsou vybudovány učebny, takže starý umělec musí ve vlastním domě poslouchat vrzání a rámusení malých hudebních školáčků. Největší ranou je pro něj však otlučení pseudorenesanční fasády rodného domu, kterému musí jen němě přihlížet. Místo krásné pseudorenesance moderní břízolit, tak typický pro 70. léta.

Umírá stižen mrtvicí na podlaze volyňského malířského ateliéru v roce 1978. Jeho volání o pomoc považují všichni za blábolení a výkřiky poblázněného starce. Je nalezen až několik dní po smrti. Umírá v úplném zapomnění.

6.2. Z posledních rozhovorů s Josefem Boháčem

Zapsal Josef Režný

„Jednou jsem se zeptal Josefa Boháče, co ho přivedlo k sochařství. „To víte, chodili jsme taky tatínkovi pomáhat, když maloval, pomáhal jsem mu sádrovat. No a pak jsem chodil tady ve Volyni do řemeslnické, později do průmyslové školy a tam jsme měli i modelování. My jsme taková hliněná rodina. Dědeček František Boháč měl cihelnu v Zechovicích a to člověk načichne tou hlínou – to jsem dělal jen tak hrubý věci. Já, dyž začnu novou věc, mám smeknuto a políbím hlínu a v duchu se přenesu přes všední život. Jako bych se pokřižoval, ta hlína je u nás v krvi.“²⁰

7. Umělecké a společenské aktivity bratří Boháčů

Bratři Boháčové nebyli jen tvrdošíjně tvořící umělci a pedagogové, ale také velice společensky aktivní osoby mnoha zájmů se silným vlasteneckým smýšlením. Většina jejich aktivit se prolínala a souvisela s uměleckou a restaurátorskou náplní života. Věnovali se historii, okrajově archeologii. Velkou vášní byla turistika, se kterou bylo spojeno mnohé jejich malířské potulování po českých a moravských luzích a hájích. Při těchto toulkách také často mapovali a popisovali historické a památkově chráněné objekty pro Pražský památkový úřad. Ten je také pověřoval přímo zhotovováním zpráv o daných objektech. Na těchto cestách vzniklo mnoho kreseb dnes již neexistujících uměleckých děl²¹. Při svém cestování nezůstávali jen v Čechách, ale navštívili také Německo, Francii, Itálii a Jugoslávii.

Neopomenutelná je také jejich záliba v hospodské společnosti a zábavě, kterou nám dokládá pamětní kniha *„Cechu počestnejch řemesel kumštýrskéjch z pivovaru od svatého Tomáše“*. A také hymna cechu malířského, jenž sedí na menším městě pražském v hospodě u Pecoldů, jejíž text složil Max Boháč.²²

7.1. Vlastní volná tvorba

Autorská tvorba byla pro bratry Boháče hlavní náplní života a uměleckých ideálů. Jejich vztah byl založen na jemném propojení niterných uměleckých světů. Silně spojeni spolu byli Maxmilián a Josef, oba vynikající portrétisté a figuralisté. V jejich tvorbě můžeme sledovat podobné náměty. Například po silném citovém otřesu, který způsobila smrt jejich matky, se oba umělci s touto tragédií vypořádávají po svém; Maxmilián v obraze *Ukládání do rakve*, v životní velikosti a Josef souborem ženských figur nazvaným *Pomník mrtvých*, také v životní velikosti.

Po celý život studují staré mistry. Max obdivuje barokní malbu a Josef antická díla a francouzské moderní sochařství. Jejich úcta a pokora k tradici a historii je cítit v jejich uměleckých dílech i v restaurátorských a sběratelských počinech. Počátky Maxovy malby ovlivněné vídeňským akademismem jsou klidné a dosti utažené. Některé jeho pozdější méně známé a nepublikované obrazy jsou však silně expresivní.

Prostřední z bratří, Alois, je v umělecké tvorbě svým bratřím vzdálen, nemá tak silnou potřebu prosazovat se. Je spíše uzavřený a vytváří svůj bájný pohádkový svět. Závažným tématům se nevyhýbá, jako je tomu na příklad v obraze *Člověk*, ale spíše jsou jeho obrazy hravou nadsázkou a karikaturou lidské společnosti. Aloisovy kresby byly publikovány v několika číslech časopisu *Český Svět*, a také vydány jako pohlednice v Kroměříži asi v letech 1916- 1917.²³ Práce všech tří bratří byly publikovány v časopise *Zlatá Praha*.²⁴

7.2. Pedagogická činnost

Jako pokrokový pedagog se projevil nejprve Maxmilián. Prvním a velice zdařilým krokem v jeho pedagogické činnosti bylo založení „Soukromé moderní malířské školy akad. malíře Maxmiliána Boháče“ v roce 1910. Zprvu na adrese Praha II, Spálená ulice 55 v bývalém ateliéru školy Vacátkovy, později Praha 1, Malá Strana, Mostecká 38. Škola měla 5 studijních programů:

A. Škola figurální (pánské i dámské oddělení)

od 9-12 hlava a půl-akt

od 3-5 kostým a hlava

od 6-8 v pondělí, ve středu a v pátek akt mužský a ženský

od 6-7 ve čtvrtek přednáška anatomie

V letním semestru dle modelu v plenairu.

B. Škola krajinářská

V zimním semestru denně

od 9-12, malba zátiší komposic, krajin v ateliéru

od 6-7, přednáška perspektivy

V letním semestru studium pod širým nebem se stálou korekturou.

C. Speciální kurs dámský

Pro malbu na hedvábí, sametu, látkách, skle, porcelánu, dřevě (žíhaní).

Malba květin, zátiší a dekorativních komposic.

D. Kurz volného kreslení dle přírody a ornamentiky, pro pány a dámy z kruhů učitelských.

Se zvláštním zřetelem k vyučovací methodě volného kreslení na školách obecných i měšťanských

*E. Přednášky pro žáky a uvedené hosty ve lhůtách předem oznámených. - Pro přednášky anatomie získán p. prof. Alois Boháč na c.k. reálce v Brně.*²⁵

Jak prospekt napovídá, zaangažoval Maxmilián do výuky i svého mladšího bratra Aloise, akademického malíře, toho času profesora na c.k. Reálném gymnáziu v Brně k přednáškám o anatomii a perspektivě. Dalším doprovodným programem školy byly „*Návštěvy všech uměleckých výstav s odborným výkladem za značně snížené vstupné*“.²⁶ Platba školného, jak sám Maxmilián Boháč v prospektu uvádí: „*Honorář mírný dle úmluvy. Nemajetným nadaným žákům a žákyním poskytují se k umožnění studia zvláštní slevy, případně po jisté době i úplné osvobození od školného.*“²⁷

Škola fungovala pravděpodobně do roku 1915. Pro bratrské spojení Maxmiliána a Josefa je toto období velice důležité. Josef se zde totiž v letech 1910-1911 připravuje k přijímacím zkouškám na c.k. Uměleckoprůmyslovou školu, které v roce 1911 úspěšně absolvuje. Je to doba, kdy oba bratři společně začínají žít v pražském ateliéru.

Škola měla podle dochovaných zpráv velký úspěch. Max Boháč v prospektu uvádí: „*Žákům připravujícím se ku přijímacím zkouškám na c.k. Akademii umění a c.k. Uměl-průmysl. Školu úplný úspěch těchto zaručen.*“²⁸ Pravdivost tohoto tvrzení nám dokládá uschovaný novinový výstřižek „*Uměleckou školu Akad. malíře Boháče vřele doporučuji všem kand. malířství. Na této škole se moje dcera připravovala ku státní zkoušce na c.k. Uměleckoprůmyslovou školu a s úspěchem ji složila. Mudr. Th. Butula c. k. vrch., okresní lékař v Klatovech*“²⁹

Dalšími žáky Maxmiliána Boháče, kteří s úspěchem absolvovali přijímací řízení na vysokou uměleckou školu a později se stali samostatně tvořícími umělci byli: Ak. mal. Jaroslav Vodrážka, Ak. mal.

Bohumil Večeřa, Ak. mal. Jan Rambousek. Ak. mal. Miroslav Holý, Prof. Karel Srp, Ak. mal. Quido Lexa, malíř Jaromír Jindra.³⁰

Soukromou malířskou školou a úspěchem svých studentů na pražských vysokých uměleckých školách se Maxmilián stává neopomenutelnou osobností pražského uměleckého života. Malířská škola mu zajišťuje příjem v době, kdy bratr Josef studuje na c.k. Uměleckoprůmyslové škole a c.k. Akademii umění. Ve studiu pravděpodobně bratra finančně podporuje. V tomto období se věnuje hlavně vlastní volné tvorbě. V letech 1915–1916 pracuje jako asistent kreslení na c.k. Reálném gymnáziu na Smíchově a v roce 1917-1918 v c.k. Reálném gymnáziu na Malé Straně.³¹

V pedagogické činnosti ovšem nepůsobil pouze Maxmilián, ale i prostřední z bratří Alois, který byl akademickým malířem, a po celý život byl profesorem kresby a geometrie na několika gymnáziích po celé zemi. Jeho žákem z působení na gymnáziu v Karlových Varech je akademický malíř Josef Liester.³² Byl oblíbený pro svůj vlídný přístup a pohádkovou hravost svých obrazů, kterou bavil a působil na své žáky, kteří byli ještě napůl dětmi.

7.3. Sbírková a muzejní činnost

Sbírková činnost nebo spíše sběratelství bylo pro bratry Boháče velkou vášní, skoro bychom mohli říci, že sbírali téměř všechno, co souviselo s uměním nebo historií. Každý z bratří měl ovšem svůj oblíbený sběratelský okruh, který si navzájem doplňovali. Josef obdivoval barokní lidovou plastiku a za svůj život nasbíral rozsáhlý komplet nejrozličnějších sošek a sochařských artefaktů od lidové plastiky, až po několik kusů od vrcholného barokního řezbáře Ignáce Waise a desítky dalších velice kvalitních prací. Ozdobou sbírky je i několik gotických řezeb. Alois se zabýval sběrem kuřáckého náčiní a artefaktů, přičemž byl sám náruživý kuřák. Ve sbírce bratří Boháčů je nejvíce zastoupena sbírka uměleckých předmětů, obrazů a plastik. Část sbírky zaujímají artefakty a upomínky z cest, velkou část pak archeologické nálezy. Podstatnou část tvoří také sbírka nábytku, jak měšťanského tak lidového. Velice zajímavá je také část sbírky, která se váže k restaurátorskému působení na Pražském hradě. V této části sbírky se nacházejí fragmenty původní výmalby chrámu sv. Víta, fragment románského portálu z kláštera sv. Jiří, střepy gotických kachlů z Vladislavského sálu a další úlomky a fragmenty povalující se v té době na nádvořích pražského hradu, nebo v závozu z předchozích puristických úprav.

Bratři byli také zakládajícími členy městského muzejního spolku.³³ Aktivně se podíleli na rozšiřování sbírek a tvorbě konceptu vznikajícího Městského muzea ve Volyni. Z pozůstalosti po Maxovi a Josefu Boháčích je v městském muzeu zapsáno 1005 předmětů.³⁴ Z pozůstalosti po Aloisovi Boháčovi 480 předmětů.³⁵ Hrubým odhadem je tak jedna třetina obou pozůstalostí neevidovaná.

8. Restaurátorská činnost

Jak již bylo zmíněno na počátku této práce, měli bratři Boháčové to štěstí, že se s restaurováním setkali již v útlém věku. Pravděpodobně díky Antonínu a Emilu Lhotovi při rekonstrukci volyňské radnice. Druhou jejich výhodou bylo brzké a důkladné řemeslné osvojení si nástěnné malby a dekorativní malby, kterou jim zprostředkoval jejich otec Maxmilián Boháč starší.

Profesionálními restaurátory se stali však pouze Maxmilián a Josef. Toto úzké spojení malíře a sochaře, dvou řemeslných pohledů a především pracovní harmonie osob dokonale sehraných, poskytovala bratrům Boháčům velký potenciál a široké pole působnosti. Progresivní osobou se zahraničními zkušenostmi byl Maxmilián. Jeho studium ve Vídni a práce u vídeňských dekorátorských firem, ho jistě řemeslně obohatilo. Nejednou se jistě setkal s prvními restaurátorskými problémy, které rakouští malíři na počátku 20. století řešili. Byl jistě obeznámen s nedávno vzniklou institucí památkové péče i s prvními teoretickými spisy. Druhým pobytem v zahraničí, který můžeme pro počátky restaurátorského umu Maxe Boháče považovat za důležitý, je roční Hlávkovo stipendium v Mnichově, které si protáhl na dva roky. Bohužel z tohoto období nebyly nalezené žádné zprávy. Můžeme se pouze domnívat, že v tak významném kulturním a uměleckém centru jakým Mnichov byl, se bystrý a učenlivý mladík přiučil novým názorům i restaurátorským postupům.

První a nejstarší záznam o restaurátorské aktivitě bratří Boháčů nemáme nikde jinde než na katedrále sv. Víta z roku 1924 za vedení dostavby katedrály architektem Kamilem Hilbertem. Zastihujeme je zde v srpnu při restaurování renesančních nástěnných maleb, konkrétně dvou znaků s kartušemi, znaku Berků z Dubé a znaku kapitolního. Téhož roku v říjnu ještě restaurují v táborském radničním mázhauzu

historické graffiti (obr. 28), rudkové nápisy latinské i české a kresby s datacemi 1588, 1593 a 1608.

V roce 1925, po dobudování průčelí Volmutovy kruchty, čistí a retušují šest andělů ve cviklech arkád 1. patra. „Úkol ten provedla zajímavě smytím staršího přemalování a odkryv původní ruce a nohy některých andělů”.³⁶ Vše dokončují 3. srpna.

Následující rok 1926 začínají s rozsáhlým transferem olejového *votivního obrazu Ferdinanda II.* od Mayera malovaného na zazdívice západní stěny severního ochozu Volmutovy kruchty. V červnu opravují zbytky maleb na žebrech a svornících obou kleneb.

Počátkem května 1927 se ujímají restaurování maleb z počátku 17 stol. pod triforiem a to 38 znaků, 20 figurálních konzol, 8 kartuší a 2 pamětních nápisů.

Roku 1928 čistí a konzervují tabulové obrazy z poprsníku renesanční kazatelny, nalézající se dnes u paty vítězného oblouku. Jednalo se o podobizny církevních otců, evangelistů a jiných. Dále pokračují v transferu *Votivního obrazu Ferdinanda II.*

V roce 1929, posledním roce prací na svatém Vítu, osazují *Votivní obraz Ferdinanda II.* transferovaný na eternitové desky do vchodu hlavní věže.

Nová restaurátorská práce se naskytla následujícího roku 1930 v Černínském paláci, kde restaurovali fresky v tzv. Kapli a některé sochy a pravděpodobně fresky v bývalé obrazárně. Práce pokračují až do první poloviny roku 1931. V druhé polovině roku 1931 restaurují gotické nástěnné malby a lovecký salón na hradě Houska, který dokončují následující rok 1932.

V roce 1933 nemají žádnou větší restaurátorskou zakázku. Restaurování menších olejových obrazů a sošek je pro bratry Boháče po celý život denním chlebem, pracují pro pražské antikváře, významné

osobnosti a instituce, pro své známé anebo se zabývají restaurováním vlastních sbírek.

Roku 1934 získávají první restaurátorskou zakázku ve svém rodném městě, v pošumavské Volyni. V hřbitovním kostel Proměnění Páně na vrchu Malsička. Díky městskému *Sdružení pro zachování umělecko-historického kostela „Malsička“ ve Volyni*,³⁷ jsou pověřeni průzkumem a odkryvem případně nalezených nástěnných maleb. Tuto práci podrobně rozebírám v kapitole č.10. Nezůstává však pouze u restaurování renesančních maleb na „Malsičce“. Roku 1937 dostávají od již zmíněného sdružení zakázku na restaurování mariánského sloupu na dnešním náměstí Svobody ve Volyni. Akce s názvem *Prosba na záchranu vzácné památky sousoší ve Volyni na Šumavě*.³⁸ Tento zákrok detailně rozebírám v kapitole č. 9.

Další menší práce se naskýtá v Praze roku 1938, a to na Šternberském paláci, Malostranské nám. č.p. 7, kde na průčelí očistili štukovou výzdobu a restaurovali nástěnnou malbu *Korunování Panny Marie*. V srpnu pracují v Českých Budějovicích na průčelí Zemského úřadu, radnice, kde restaurují dvě figurální freskové barokní malby. Zajímavý zápis se dochoval v deníku Josefa Boháče z Volyně 14. 11. „*Thoru židovskou do muzea odnesli, abychom vyčistili jí od mol. Ostatní věci tam zůstaly*“.³⁹

V tomto roce také začínají několikaletou zakázku v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Bavorově, na konci listopadu začínají restaurovat oltářní obraz *Nanebevzetí Panny Marie*, na kterém 1. prosince, po sejmutí rámu, nalézají signaturu Karla Škréty.

Rok 1939 je nejbohatší na restaurátorské zakázky v nástěnné malbě. Restaurování rokokových figurálních a dekorativních maleb ve velké dvoraně čimelického zámku pro knížete J.J. Karla Schwarzenberga. A také započítí odkryvů a restaurátorských prací v pražském domě Platýz. Tato rozsáhlá zakázka realizovaná za vedení

arch. Františka Krásného byla kompletně v restaurátorské režii obou bratří. Došlo k rozsáhlým odkryvům původní renesanční výmalby, odkryvu záklopového stropu a podle plánů arch. Krásného za dozoru Památkového ústavu došlo k rozsáhlým transferům nástěnných maleb i záklopového stropu. Z dnešního hlediska bychom konstatovali, že došlo k vytvoření nového celku z různě nalezených a přenesených prvků. Práci zakončují v první polovině roku 1940. Druhou polovinu roku tráví v bavorovském kostele, kde provádějí kompletní restaurování olejových obrazů, odkryv a restaurování nástěnných gotických maleb, opravu malovaného ciferníku a další drobnější práce. Střídavě zde působí až do počátku roku 1942. Tohoto roku dosahuje Maxmilián důchodového věku a obdrží také první důchod. Stále však restauruje menší obrazy, rámy a další historické artefakty, obrazy do kapliček, pro známé například klobouk, gumové boty i jiné. V druhé polovině války často pouze za potraviny. V letech 1945-1946 restaurují olejomalby z kaple sv. Antonína v Nihošovicích nedaleko Volyně. 31. října navštěvují Památkový úřad v Praze a je jim Dr. Vagnerem přislíbena práce na příští rok.

9. června 1947 dostávají telegram ohledně restaurování fresek v chelčickém farním kostele sv. Martina. 14. až 19. června provádějí restaurátorské práce na sedmi freskových výjevech z legendy o sv. Martinu. 17. června je navštěvuje komise z památkového úřadu v Třeboni. Jak zapsal ve svém deníku Max Boháč: „*Bezvadně doplnili k úplné spokojenosti*“⁴⁰. To se potvrdilo v následujícím měsíci, kdy Památkový úřad odsouhlasil pokračování v restaurátorských pracích. V srpnu odkrývají a restaurují malovaný oltář, snímají přemalby, částečně rekonstruují iluzivní architekturu a mraky. Na barokním oltáři rekonstruují malované mramorování. V poslední fázi Maxmilián sám rekonstruuje z fragmentů chybějící anděly. Pan farář si ještě objednáva od Maxmiliána obraz *Zasnoubení Panny Marie*. Původně domluvená

částka 7000 Kč za restaurování Legendy o sv. Martinu se dalšími pracemi navyšuje o 50000 Kč. Interiér byl za tuto částku kompletně restaurován. V Chelčicích pracují ještě na začátku října.

Další velké zakázky nejsou v denících uvedeny. Oba bratři jsou v důchodovém věku a věnují se restaurování a popisování své rozsáhlé sbírky. Také důkladně rekonstruuji rodný dům č.p. 64, ve kterém plánují muzeum. 8. prosince 1950 se účastní konference restaurátorů *Tvar* v pražském Mánesu. Zde projednávají předání rodného domu Svazu výtvarných umělců. V roce 1955 dostávají nabídku od Fondu českých výtvarných umělců na transfer Rainerových fresek v Duchcově⁴¹ a následujícího roku 1956 na restaurování olejových obrazů ze zámku ve Strážnici.⁴² Tuto zakázku však nepřijímají zřejmě z důvodů pokročilého věku. Práce na rodném domě a třízení sbírek probíhá až do Maxmiliánovy smrti na počátku roku 1957.

8.1. Soupis restaurátorských prací

Tento soupis vychází z dokumentu sepsaného Josefem Boháčem, pravděpodobně již po smrti Maxmiliána, pro Památkový úřad. Je doplněný z dalších nalezených dokumentů v pozůstalosti bratří Boháčů a dokumentů dohledaných v archivech. Datace v původním dokumentu Josef Boháč neuvádí, ty jsou také doplněny z uvedených pramenů. Pokud byl nalezen podrobnější popis restaurátorského zákroku, jsou k objektu připsány konkrétní restaurované předměty nebo části objektu.

1924 Tábor, Rudkové nápisy v radničním mázhausu

Katedrála sv. Víta:

1924 Znaky a kartuše v kapitulní síni

1925 Volmutova kruchta, fresky 6 andělů ve cviklech arkád prvního patra, snímání přemaleb

1926 Volmutova kruchta, konzervace zbytků polychromie žeber a svorníků kleneb

1927 Nástěnné malby v triforiu, 17. stol. znaky a jiné

1928 Kazatelna, konzervace tabulových obrazů církevních otců, evangelistů a dalších

1926–1929 Votivní obraz Ferdinanda II – transfer nástěnné malby

1930–1931 Černínský palác: sejmutí barokní štukové výzdoby z bývalé kaple, transfer nástěnných fresek,

Houska hrad: nástěnné gotické malby z 1. pol. 14. stol., lovecký salon

1934 Volyně: Malsička, nástěnné obrazy v kostele a oltářní obraz

1937 Mariánský sloup na volyňském náměstí

1938 Malostranské nám. č.p. 7 (Šternberský palác), freska orámovaná štukovou výzdobou na průčelí.

Fresky zemského úřadu v Českých Budějovicích stará radnice

1939 Čimelice zámek, velká dvorana, figurální a dekorativní rokokové

malby

1940 Volyně kostel Všetech svatých gotické latinské nápisy z roku 1373

1940 Kaplička sv. Jána v zátočině, Volyně

1939–40 Platýz palác, ornamentální vlys, renesanční malované město a krajinky, konzoly a maskarony, vlysy v přední místnosti nad sálem s květinami, objevili renesanční ornamenty se zvířátky a králíčka, pak část u sloupu s orlicí, freska, dřevěný malovaný záklopový strop

1940–42 Bavorov: kostel, oltářní obraz Nanebevzetí Panny Marie od Karla Škréty, Ukřižování, věžní hodiny, dva znaky, gotická malba a ornamenty nad sanktoriem, nápisy, kruchta, anděl.

Oltářní obraz Nanebevzetí P. Marie (od Karla Škréty) další obrazy z fary Všetech svatých, sv. Josefa a sv. Mikuláše, apoštolové se rozcházejí do světa, Evangelista Lukáš a Marek, kulatý obraz Regina Angelorum.

1945–1946 olejomalby z kaple sv. Antonína v Nihošovicích

1947 Farní kostel Chelčice, 7 výjevů z legendy o sv. Martinovi a Znak Buquoyů.

Pražský Hrad: Vladislavský sál: znak a letopočet, Zemské desky, znaky; Vladislavská ložnice: malované znaky, polychromie gotických žeber, v přilehlé chodbě znaky Horní a Dolní Lužice;

Tyršův dům: sejmutí chiaroscur, oprava freskových maleb;

Dům U tří pštrosů: oprava sochy sv. Jana Nepomuckého;

Volyně: Proboštství, znak proboštství sv. Víta;

9. Mariánský sloup na Volyňském náměstí Svobody

9.1. Historie objektu

Sloup byl podle datace na soklu vztyčen roku 1760. Je pravděpodobné, že tato datace sloupu byla připsána spolu s datem první renovace v roce 1840. Sloup tudíž mohl být postaven dříve. Je připisován italským mistrům, pravděpodobně se však jedná o práci tuzemské dílny. Poprvé byl renovován v roce 1840, což dokládá nápis *Erec 1760 Ren 1840* v prvním zrcadle soklu. Dále v roce 1882 a 1937, což je zaznamenáno na druhém zrcadle vpravo. Tento přípis pochází z renovace roku 1937 Jindřichem Životským a bratry Boháči (9. dubna - 6. září). Jako autory restaurování z roku 1882 uvádí archivář F. Teplý sochaře Hergessela a Procházku z Prahy. Prameny však uvádějí sochaře Antonína Neumanna z Prahy. 1974-1975 byl sloup restaurován akademickým sochařem Františkem Bartošem. Naposledy byl sloup restaurován v roce 1996 ak. soch. Ivanem Tláškem.

Roku 1937 se na restaurování z velké části podílel Josef Boháč. Restaurování bylo financováno z obecní sbírky Sdružení pro zachování historického uměleckého kostela „Malsička“ ve Volyni, za cenu 8000 Korun československých. Stalo se tak za konzistorního rady a jednatele sdružení, děkana Františka Blahovce a předsedy, děkana Františka Zíky. Restaurováním architektury sloupu byl pověřen restaurátor Jindřich Životský, domodelováním hlav a rukou akademický sochař Josef Boháč⁴³. V kronice Volyňské fary z roku 1937 je zapsáno: *„Sousoší zvané mariánské se skládá z pěti soch, a sice na straně severní socha sv. Floriána, jižní sv. Josef s Ježíškem v náručí a s nápisem pros za nás; západní sv. Barbory a východní sv. Jana Nepomuckého, uprostřed pak na vysokém sloupu nade všemi vyčnívá socha sv. Marie.“*⁴⁴

9.2. Restaurování bratry Boháči a Jindřichem Životským v roce 1937

První zmínky o opravě jsou již z roku 1935, kdy restaurátor Jindřich Životský z Prahy-Kobylis sepsal pro Musejní spolek ve Volyni rozpočet. K restaurování sousoší byli samozřejmě přizváni i místní rodáci a členové muzejního spolku bratři Boháčové. Jak vyplývá z dopisu Jindřichu Životskému ze dne 7. června 1937 *„hlavy a ruce světců, jak jsme se ústně domluvili, zrestauruje a domodeluje p. Josef Boháč, akademický sochař“*.⁴⁵ Toto dílo je především prací mladšího z obou bratrů, sochaře Josefa. Pokud vycházíme z dochované fotografie stavu sochy sv. Josefa před restaurováním v roce 1937, je jasné, že zde během předchozích 55 let od poslední opravy došlo ke znatelnému poškození a výraznému úbytku původní hmoty sousoší. Všimněme si, že zbyl pouze trup s částečnými fragmenty rukou a nohy malého Ježíška, kterého Josef drží v náruči (viz obr. 51, 52). Poškození soch bylo velice rozsáhlé, proto také restaurátorský zákrok vyžadoval velkou míru doplnění. Na jednotlivých sochách můžeme sledovat doplňky jak z ruky Josefa Boháče, tak z předchozích oprav. Dobře znatelná je jejich návaznost na povrch kamene (obr. 55). Původní povrch se opticky jeví jako vyvětralý hrubozrnný pískovec. Nese stopy biocidního napadení, kterému tmel v takovém rozsahu nepodléhá. Také z těchto zjištění si lze představit, jaký byl asi stav soch před doplněním. V restaurátorské zprávě ak. soch. Františka Bartoše, který byl dalším z řady restaurátorů, kteří sousoší restaurovali v letech 1974-1975 je uvedeno, že socha sv. Barbory má hlavu doplněnou z okrového jemnozrnného pískovce, taktéž i hlava sv. Josefa. Socha sv. Jana Nepomuckého je celá zhotovená z tohoto pískovce. Jedná se pravděpodobně o kopii a doplňky z opravy v roce 1840 nebo 1882. Další doplňky, které popisuje ak. soch. František Bartoš jsou již z rukou Josefa Boháče a jsou provedeny

v minerálním cementovém tmelu na bronzovou armaturu. K soše Panny Marie Immaculaty v popise památky před restaurováním píše: *„Matoucím činitelem byly vysprávky provedené v minulosti. Kupříkladu had ovíjející kulový sokl, byl překomponován na část draperie. Nikde na soše nebyla draperie ukončena hranou, ale rekonstrukce byly v minulosti provedeny v podobě sumárních nezávazných oblin. Hlava Immaculaty byla dekorována svatozáří z mědi se dvanácti hvězdami se stopami po zlacení. Jedna z hvězd chyběla. Obličejová maska měla uvolněný nos, který byl nevhodnou rekonstrukcí z minulosti.“*⁴⁶ Z deníku Josefa Boháče se o restaurování sochy Immaculaty dozvídáme ze zápisků ze dnů 2. a 3. srpna 1937 (viz. kapitola 9.4). Bratři Boháčové považovali sochu Immaculaty pouze za sochu madony, proto zaměnili tělo hada za část draperie. Doplnili nos a rozsáhlou část draperie oblými tvary. Alespoň částečnou původní podobu madony můžeme najít na fotografii z konce 19. století (viz obr.44). Současný stav draperie i obličejové části sochy je i po dvou následujících restaurátorských zásazích stejně oblý a neforemný.

Socha sv. Jana Nepomuckého, která je pravděpodobně kopií z předchozích oprav sousoší nebyla bratry Boháči doplňována, pouze čištěna louhem restaurátorem Jindřichem Životským, jak zaznamenal J. Boháč v deníku 5. srpna (viz kapitola 9.4).

K soše sv. Floriána zaznamenal ak. soch. F. Bartoš: *„Hrot praporce je měděný bez stop pozlacení. Prapor má na celém povrchu draperie odpadlá místa, hlavně části vystouplé. Obličejová maska podléhá destrukci. Nos a čelo je uvolněná nezdařilá cementová vysprávka. Chybí vědro v levé ruce světce. Zadní strana sochy je pokryta několika rozsáhlými cementovými vysprávkami, které jsou uvolněné na rozpadlém kameni, v podobném stavu je plintus“*⁴⁷. Josef

se v deníku zmiňuje o soše sv. Floriána 17., 23. a 24. srpna. Z jeho zápisu jde však vysledovat pouze dotmelení praporu a osazení měděného hrotu praporce.

Socha sv. Barbory: *„Pravá ruka s kalichem je umělý kámen“*⁴⁸. Z deníku se dovídáme o restaurování sv. Barbory ze zmínky o opravě kalichu dne 4. srpna, kde je ještě popsáno vytmelení krku.

U sochy sv. Josefa, jak jsem se zmínil v úvodu kapitoly, provedl Josef Boháč nejrozsáhlejší doplnění, celé tělo malého Ježíška, ruce a knihu, sv. Josefa a také dolepil uraženou hlavu. *„Dalším doplněným dílem, zhotoveným z umělého kamene je celá postavička dítěte, obě ruce a kniha, dále plintus. Na bradě, nosu a temeni jsou plomby.“*⁴⁹ Sochař a restaurátor F. Bartoš se ve své zprávě o tomto doplňku nezmiňuje jako o nevhodném. Ani při posledním restaurátorském zákroku v roce 1996 ak. soch. Ivanem Tláškem nebyl doplněk považován za nevhodný. Dokonce uvádí: *„...na celkovém vzhledu jmenovaných soch se výrazně podílejí části doplněné při minulých restaurátorských pracích... Dále jsou to rekonstruované partie podstatných částí soch, jako ku příkladu korpus děcka na soše sv. Josefa.“*⁵⁰ Můžeme tedy konstatovat, že tento doplněk je opravdu provedený rukou Josefa Boháče. V deníkových zápiscích pracují bratři na soše ve dnech 18., 21., 24.-30. srpna.

Jeden ze zcela zásadních problémů, který přetrvává dodnes, jsou čtyři lípy rostoucí v těsné blízkosti sousoší. Při restaurování v roce 1937 byl tento problém předložen památkovému úřadu restaurátorem J. Životským v návrhu na restaurování: *„Doporučuje se vřele, aby některé větve blízko sousoší sahající byly odstraněny, poněvadž vlhkem stromu trpí kámen velice“*⁵¹. Max Boháč projednával tento problém s památkáři a zástupci města dne 18. a 29. srpna (viz 9.4). Před koncem prací píše

30. srpna Sdružení pro obnovu uměl. a hist. kostela Malsička ve Volyni památkovému úřadu: „*Naplnění radostí a uspokojením sdělujeme s Vámi, že restaurace - ozdoba našeho náměstí - památného sousoší jest téměř opravena a dokončena a brzy se nám zaskví jako kdysi před dávnými léty. Prosíme tudíž snažně P.T. Státní památkový úřad ráčiti vyslati odborníka, který nás poctíti svou vzácnou návštěvou a aby usoudil práci, kterou s opravdovou láskou rodáků se ujali bratři Boháčové a zachránili tak nám náš malý, ale umělecky prvořadý skvost baroku. Budeme se velmi těšiti, budeme-li slovutného pana ing. Dra Šebka Josefa koncem tohoto týdne nebo příští týden moci uvítati, neboť lešení jest stanoveno pouze pro tento měsíc a musí býti pak odstraněno. Při provádění opravy jsme konstatovali, že zkázu soch zavinily ty smutně proslulé habsburské lípy, které svým stínem a vlhkem umožňují tvoření mechu na sochách a zabraňují proudění vzduchu, aby sousoší mohlo v době mrazů vyschnouti. Rovněž kořeny blízko vsazených lip rozvrtávají základy a podvrací vyváženého sloupu. Litujeme též ze srdce, že tak krásné barokní dílo jest ukryté jako popelka v narostlém houští a ztraceno pro ozdobu celého náměstí i zbožnému pohledu křesťanů.*“⁵² Slovutný Ing. Dr. Šebek dorazil 17. září (viz kapitola 9.4). Problém však vyřešen nebyl. V roce 1947 píše Alžběta Birnbaumová o sloupu: „*Jest to slušná sochařská práce, která již dávno měla býti skácením alespoň dvou stromů vyloupnuta za své zelené skryše, v níž trpí vlhkem.*“⁵³ Z další restaurátorské zprávy ak. soch. F. Bartoše „...*tato úprava by pro zlepšení životnosti památky potřebovala, širší rozvedení, jako odvodnění místa úpravou terénu a úpravou korun okolních stromů.*“⁵⁴ Tedy ani po této opravě se pokácení lip nerealizovalo. V Doporučení pro uživatele z roku 1996 provedeného ak. soch. Ivanem Tláškem se píše toto:

1) „Pro zachování této památky je nutno nastartovat program výměny plastik za kopie. Originály pak umístit mimo dosah povětrnosti...”

2) „Udržovat terén sloupu alespoň ve stávajícím stavu a pravidelně prořezávat okolní lípy.”⁵⁵ Bohužel tento problém trápí „náš malý, ale umělecky cenný skvost baroku”⁵⁶ dodnes, jak dosvědčuje fotografie z letošního jara 2009 (viz obr.56).

9.3. Současný stav sousoší

Socha sv. Jana Nepomuckého

Jediná socha, která se dochovala v téměř původním barokním tvarosloví. Jde sice pravděpodobně o kopii z rekonstrukce roku 1840 nebo 1882. Je kompletní vyjma několika menších tmelů draperie a pravé ruky. Na této jediné soše se do dnešní doby dochovala hlava a obličejová část světce a také výrazně barokně tvarovaná levá ruka.

Socha sv. Floriána

Originál sochy je dnes uložen ve volyňském muzeu. Na sousoší se nachází velice nekvalitně provedená kopie od firmy *Art stone, Hromádka a syn Hořice 1998*. Kopie je vytvořena z jemnozrnného pískovce hořického typu. Originál má zachovaný tvar hlavy a přilbici, ale obličejová část je domodelována minerálním jemnozrnným tmelem. Obě ruce mají charakter doplňku. Socha uložená v městském muzeu je kompletně přepatinovaná a je obtížné rozlišit původní hmotu a doplněk. Pravá ruka je znatelný doplněk, levá podle struktury povrchu připomíná originál, z pramenů však víme, že jde o doplněk k z let 1974–1975.

Socha sv. Barbory

Jasně znatelný doplněk hlavy z renovace roku 1840 nebo 1882 s klasicistním charakterem, u kterého svým výrazem a objemy můžeme hledat podobnost s volnou prací Josefa Boháče *Hlava Vlasti* z rok 1934 (srovnání na obr.47,48). Jsou zde patrné i další doplňky, jako například část levé ruky, věž po levé straně a kalich s pravou rukou.

Socha sv. Josefa s malým Ježíškem

Nejpoškozenější socha souboru s nejrozsáhlejšími doplňky. Hlava je stejně jako u sv. Barbory klasicistní doplněk, tělo Ježíška a ruce s

knihou doplněk od Josefa Boháče. Další rozsáhlé tmely jsou na draperii a nohou světce.

Sousoší prošlo dlouhou cestou restaurátorského vývoje, který se podepsal na současné podobě jednotlivých soch. Je však vzorovou ukázkou degradace pískovce i různých názorů na restaurování. V současné době sousoší trpí především okolní navázkou a přítomností lip. Tyto dva faktory způsobují silné zvýšení vlhkosti objektu. Jednotlivé sochy zatím nejeví viditelné známky degradace. Velkým problémem je mohutné zvýšení dopravy po otevření hranic v roce 1989 na hlavní silnici Strakonice-Strážný. Tato silnice první třídy vede přes volyňské náměstí několik metrů od sousoší a je zatížena jak osobní, tak kamionovou dopravou. U sousoší musí být realizována výměna jednotlivých soch za kopie, kterou navrhoval ak. soch. Ivan Tlášek v roce 1996. Bylo by však záhodné zvýšit kvalitu provedení kopií a zamyslet se nad mírou rekonstrukce původního barokního tvarosloví u prováděných kopií. Jednotlivé sochy pak umístit do interiéru, popřípadě zřídit malé sochařské lapidárium.

9.4. Zápisy o restaurování z deníku Josefa Boháče

2. srpen, pondělí, sv. Alfons, moje narozeniny.

Ráno po snídani šli na statuji. Začali Madonu, nos, pak draperii.

Pracovali do 5 hod. Je hotovo, polili ji vodou.

3. srpen, úterý.

Ráno, dívali se u statuje na Madonu nic se nestalo vše v pořádku. Začali Floriána nejdříve hlavu, do nosu skobu udělal pak, hotová hlava. Ruku a draperii, do večere hotové. Pracovali do 5 hodin.

4. srpen, středa.

Po snídani a přípravě hrnců pro oběd šli na statuji pracovat. Nejdříve dali starý kalich dolů. Byl nalepen a neforemný. Dali skoby pro prsty i na kalich a udělali nový, též ruku, hrubo nanесли. Hlavu čistili, též krk očistili byl nanesen tmelem. Pracovali do 5 hod.

5. srpen, čtvrtek

...šli na statuji dali do prstů skoby, udělali novou ruku vše opravili, též draperii, do večera je hotové. Ruka dole dost práce musel jsem nanést část ruky... Franc čistí, nosí vodu. Životský došel boku sv. Jana a čistí též ještě sloup.

6. srpen, pátek

Ráno já šel napřed ke statuji a dopírali, pak přišel Míla a šli do pivovaru, dostali jeden litr od sládka piva na ochutnání...odpoledne ještě do pivovaru a dostali pro statuji na hrot i čepy trubky. Pak ještě šli dopírat, byli tam až do 5 ¼ hodin.

7. srpen, sobota

Ráno vstali kolem 6 hod. Malý Jeník Boháčů přinesl bronzový čepy do hlavy sv. Josefa. Snídaně. Pak šli na náměstí ku statuji. Dali do pivovaru 2 láhve prázdné a ještě dostali ve strojovně bronz na hrot praporu sv. Floriána. Míla zašel pro zálohu 1000 Kč ze spořitelny a pak ze záložny pro statuji. Pak zašli já Musek aj Milan strojníkovi Vávrovi pro autogen, spojí hrot na prapor. Já došel pro oběd, Míla je ještě tam... Šli Vávrovi, dodělal lilii, hrot byl hotov pak kontrola u Životského.

9. srpen, pondělí

...Pak šli k statuji, Životský a Franc čistějí louhem i kyselinou, dopírali. Šli do radnice sešli se se starostou Dr. Tomsou, je z jihu opálený, přinesli hlavu sv. Josefa... Odpoledne dopírali do ½ 5.

10. srpen, úterý

Šli ke statuji nechali odkopat schody. Pak čistili i pan Životský čistí spodek...

11.–15. srpna probíhá úklid v Muzeu před městským jarmarkem který řídí oba bratři.

16. srpna, pondělí, jarmark

...zašli ke statuji p. Životský spáruje sokl, dali mu kramle pro zapuštění.

17. srpna, úterý

Ráno u statuje dali sv Floriánovi píku na prapor, zapustili jí a zalili. Životský dává kramle do schodu.

18. srpna, středa

Komise u statuje ohledně lip, Míla slovo. Životský již zítra končí. Propustili jej ze závěru ačkoli sv Josef je ještě v troskách

19. srpna, čtvrtek

Ráno po snídani ke statuji. P. Životský dodělal zapuštěné kramle do schodu. Složili naše věci do beden a zavřeli na zámek. Zaplatili jsme z vyzdvížených 500 Kč a tím dostal v celku odpracovaný obnos 2300 Kč. Zítra odjede do Prahy

21. srpna, sobota

přineseme též hlavu sv. Josefa budeme jí doma lepit. ...Slepili též hlavu sv. Josefa odpoledne a díly pevně k sobě přivázali, lepili cementem.

23. srpna, pondělí

...Šli se podívat ku statuji zasadili píku sv. Floriána a nanесли materiál.... Po obědě zase ke statuji....

24. srpna, úterý

Ráno po snídani šli na náměstí, vzali hlavu sv. Josefa. Nanesli píku sv. Floriána a nasadili hlavu sv. Josefa na bronzový čep. Drží dobře, jsme spokojeni... Odpoledne do ½ 6 u statuje

25. srpna, středa.

Šli pak ku statuji, udělali čepy pro Ježíška. Hlava sv. Josefa krásně drží. ...Odpol. se ještě podívali ku statuji.

26. srpna, čtvrtek.

Ráno probudili před 6 hodinou a šli ku statuji, zaměřujeme hlavu a tělíčko Ježíška. Dali čepy do tělíčka, musí se opatrně, aby to bylo kompaktní. Byli tam až do večera šli jsme tam 3x v poledne hodně přšelo šel jsem tam ještě přikrýt cement. Večer mluvili s Kafkou ing. ohledně lip.

27. srpna, pátek, sv. Josefa, můj druhý svátek

Probudili se před 6 hodinou a vstali okolo 6 hodiny v 1/2 6 byli jsme již u statuje, Míla mi přál před sv. Josefem. Pracovali do 8 pak snídane... Před obědem tam šli ještě jednou, nanášíme stále Ježíška. ...Míla šel na radnici ohledně chodníků.

28. srpen sv. Augustin, svátek strýce Gusty.

Ráno šli ke statuji pracovali na Ježíškovi. Pak šli na snídani a zase do práce...

29. srpen, neděle

...Pak šli ke statuji, nastříkali vodu na sv. Josefa. ....Doma, Míla se oblékl a šel ještě nakoupit a pak šel radnímu Blahovcovi dal mu koncept pro památkový úřad ohledně lip a návštěvy.

30. srpen pondělí

... Šli pak ku statuji děláme sokl, draperii a nohy..... Šli po obědě ku statuji do 3/4 4 Aninka přišla za námi též Blahovec. Zítra splátka 1000 Kč.

31. srpen, úterý

...pak vzali barvy a šli ke statuji. Míla donesl zvlášť vyplacené ze spoř. pro statuji 1000 Kč. Pak nastříkali jednu figuru sv. Floriána. ...Pak odpoledne další 3 figury a přešli nahoru k P. M. Zítra je natřeme cementovým, mléčným a barevným potahem.

1. září, středa

...Pak šli ke statuji byl tam dopo. I do 1 hodiny..... Pak šli ke statuji byli tam až do večera. ...Dnes koupili též od Jeníka mosazný plech a dráty na hvězdy Madoně a sv. Janovi.

2. září, čtvrtek

Ráno šli ke statuji, natírali ještě cementem a mlékem. ...pak zase šli ke statuji na celé odpo. Pracovali dál na statuji šlo nám to velmi dobře, máme radost je to pěkné.

3. září, pátek

... Šli ke statuji Míla namíchal barvu... odpoledne byly ještě u statue dopol šli Kůtovi řezat hvězdy pro statuji.

4. září, sobota

Ráno šli ke statuji a poslední retuše na soklu sv. Floriánovi. Tím hotovo, jen ještě hvězdy Panně Marii a sv. Janovi.

6. září, pondělí

Ráno přišel kameník Sihmo Schnederfl a vysekával na statuji data obnovy, dostane 15 Kč. U Kůty udělali hvězdy.

7. září, úterý

... Míla šel dělat ke Kůtovi, nýtovat hvězdy..... Míla přišel udělal oba dva kruhy hvězd Panně Marii i sv. Janovi.

8. září, středa

... Pak Míla šel pro lak, aby se to zlatilo

13. září, pondělí

Ráno vstali v ½ 7 hodině šli ke statuji, přinesli gloriolu Panně Marii s 12 hvězdami a sv. Janovi 5 hvězdami, olovem je upevnili betonem pak zalili. Přetřeli ještě hloubky vyrážel bílý květ. Rozloučili se s Madonou, udělali křížky a s Pánem bohem rozloučili. Snegli bedny a učedníci a odvezli je k nám. Pak ke statuji sundávat lešení od Hájka.

14. září, úterý, zemřel T.G. Masaryk

... Míla se oblékl a šel zaplatit Hájkovi za postavení lešení 300 Kč. Pak šel s p. radním Blahovcem ke statuji. Jak Míla vyšel uviděl černý prapor na panském domě, ptal se jestli zemřel pan prezident. Zemřel ve 3 hodiny 35 minut v Lánech. Narozen 1850 v Hodoníně na Moravě. Bude balsamován....

15. září, středa, náš nejdražší tatínek zemřel 15.9. 1928

Ráno se oblékli a šli ½ 7 ke statuji, opravili barvou bílá místa ze žebříku, šli též ing. Scheinostovi do jeho zahrady, půjčí nám velký žebřík na statuji 5 m dlouhý. Snídaně, pak na Malsičku před 12 hodinou, vzpomínali u hrobu na tatínka.

17. září, pátek

Ráno nám oznámila paní Kastálová, že přijede Dr. Šebek z Prahy z památkového úřadu. Šli na náměstí, koupili slepici a šli domů. Cestou potkali Dr. Šebka, Míla šel s ním ke statuji. Já slepici domů, pak za nimi ke statuji.

16. říjen, sobota Svatý Havel

Ráno vstali před 6 oblékli se a šli ke statuji, byl tam již kameník Schenderfl štukoval kapličku pro nápis. Došli pro žebřík Schejnostovům, byl krátký, pak do pivovaru ten dosáhl až nahoru k sochám. Prší, ale pracujeme, stále smývali bílý povlak na figurách. Vyráželo to z cementu

bíle a překrýváme je barvou. Míla píše tužkou nápis „postaveno na odvrácení moru 1760“. ...K Andělíčku svíčku na poděkování za statuji.

17. říjen, neděle

Ráno šli ke statuji v 7 hod. Bíle písmeny natřel okolo letopočet 1760 a 1840..., oblékli a šli na náměstí, pak do kostela na kázání, kaplan Blahovec Posvěcení chrámu. Průvod, svěcení statuje P. Blahovec, Zíka a Filip. Řeč Blahovec a děti deklamovaly.

10. Hřbitovní kostel Proměnění Páně na vrchu Malsička

10.1. Historie objektu

Na vrchu Malsička prý původně stával ovčín, ve kterém se scházeli volyňští Bratři ke svým pobožnostem. Po basilejských kompaktátech, kdy papež Pius IV. prohlásil české utrakvisty za věrné syny církve katolické, přichází volyňským protestantům značná posila v osobě Matěje Drštky. Matěj Drštka se přiznal do Volyně roku 1550 ze Švihova. Pojal za manželku volyňskou měšťanskou dcerku. Přišel za řemeslem řeznickým a založil ve Volyni masný krám. Živí se však také skupováním pozemků, obchoduje s nimi a značně rozšiřuje své jmění. Roku 1566 se stává členem městské rady.

Roku 1579 kupuje od Václava Hájka z Robčic dědinu řečenou Malsička za 11. c.k.m. Za purkmistra Pavla Dleska v roce 1586 je Malsička zcela splacena. V Městských knihách je zaznamenáno 27 obchodních skutků M. Drštky v hodnotě 5000 c.k.m. Malsička nazývá se nejen vršek nad Volyní, ale i lány polí kolem něho. Pro Matěje Dršku jde o zásadní kup, výhodných a úrodných pozemků. Před svou smrtí utrakvista Matěj Drštka vrchol kopce jmenovitě propůjčuje „*ku stavbě církve či kostela strany podobojí, finančně zdatně napomáhaje*“. Z odkazu jeho ženy Ludmily vyplývá, že za prodej polností má být kostel dostavěn a ulit pro něj zvon: „*Nejprve panu faráři nynějšímu i budoucímu odkazují dědinu, která se slove Homole vedle Malsičky, jdouce k Zechovicům, k užívání na tento způsob: Aby nynější a budoucí faráři přijednajíce sobě druhého kněze pod obojí způsobou, mši svatou slovem Božím vykonávali při pouti i v postě v tom kostele novém, jenž jsme na Malsičce dědině staviti dali a tu aby se posluhovalo svátostmi velebnými starym, mladym i dítkám mladým..... v tom kostele aby se*

česky zpívalo. Okolo toho kostela aby zděný krchov obehnán byl, aby se tam pochval kdož chce, a od zvonění bud' měšťan, sedlák, podruh aby žádný nic nedával až do soudného dne a kdyby se tak nekonalo, jak já v tom zvonění poručím, aby se v to přátelé moji uvésti mohli."⁵⁷ Zmínka o vzniku hřbitova je nepodložená, protože městský hřbitov byl v centru města okolo gotického kostela, dříve sv. Václava, dnes Všech svatých.

Nastávají však problémy s vykonáním poslední vůle a rozprodáním drštkovského majetku. Proto je dostavba kostela na Malsičce více jak 20 let odkládána. Rozestavěný kostel podléhal zkáze. Až volyňský katolický farář roku 1613 podal na měšťanstvo otevřený list a přepis zaslal svému patronu do Strakonic, kterým byl velkopřevor Johanitského řádu Matěj Děpold Popel z Lobkovic. Zní takto: „*Napomenutí ku stavení kostela hořejšího. Ačkoliv o tom netoliko v obci této, ale i jinde na mnoho mil vědomost poctiví lidé mají, kterak kostel hořejší založení památky Proměnění Pána našeho Ježíše Krista již před mnoha lety mněl jest k svému dostavení přijíti, neboť jsou na dostavění jeho jistá nadání od hodné paměti Matěje Dršky a paní Ludmily, manželky jeho však až posud tomu nepřišlo a ten začátek od pobožných lidí již některých ze světa sešlých tak posud zůstává. Nechtějíce na žádného z mrtvých i živých tu vinu obmeškávání vkládati,*"⁵⁸ Velkopřevor Matěj Děpold Popel z Lobkovic kněze podpořil přepisem. A tak odkaz kališnického měšťana dokončuje katolický patron a jeho kněz. K dostavbě došlo nejspíše ihned v následujících letech 1614 – 1615 a můžeme předpokládat, že do ní byl Lobkovic sám zainteresován.

Archivář František Teplý uvádí ve svých *Dějínách města Volyně a okolí*, že se vrch původně nazýval Bělný „*roku 1385 ve vigilii Nanebevzetí Panny Marie, měšťan volyňský Jan řečený Košťál dává ke kostelu tamže roční plat 16 grošů za spásu duší zemřelých manželék Svaty a Máni ku mším sv. Na poli nade cestou vimberskou k vrchu Bělnému.*"⁵⁹ Zde se dá předpokládat, že šlo o kostel v zaniklé obci

Dobřanoves a ne o předchůdce dnešního kostela na Malsičce. Dále uvádí, že „ve 14. století držel dědiny okolo vrchu Malsičky zámožný rod Máslů či Šmolců z Volyně a dle nich byl kopec přejmenován na Máslička a přesmyknutím poté na Malsička.“⁶⁰ Pravděpodobnější je však vznik názvu z německého slova „Mahlsitz“, prý se tu scházeli ženci na oběd.⁶¹

10.2. Popis kostela

Jedná se o jednolodní kostel zaklenutý valenou klenbou 50x10m s hlubokými kápani o šesti polích. Klenba spočívá na pěti párech přízdních pilířů. Hrany kápi jsou zvýrazněny iluzivními štukovými žebry, imitujícími síťovou klenbu. Průseky žebí dotvářejí čtyři štukové cípy do hvězdy. Sakristie na západní straně byla dostavena v roce 1767. Vchod je ze severní strany s malou předsíní, ve které je odkryt malovaný datum 1629. Okna mají gotický charakter se stlačeným lomeným obloukem. Ve dvou třetinách sedlové střechy spočívá zvonice. Takovouto podobu měl kostel při dokončení stavby v roce 1629. V 19. století byla na východní straně přistavěna věž v pseudorománském stylu, datováno na věži 1877. Interiér byl upraven v roce 1934 při poslední rozsáhlé opravě. V kostele se nacházejí čtyři oltáře, hlavní oltář je zasvěcený sv. Vojtěchu asi z let 1660-1670⁶² s obrazem Příchod sv. Vojtěcha do Říma.

10.3. Restaurování bratry Boháči

Kostel byl vyzdoben pravděpodobně výmalbou z 19. století, jak napovídá městský znak nad vchodem. Při restaurátorském zákroku bratry Boháči došlo k odstranění výmalby z 19 stol. a odkryvu původních renesančních fresek. Je dosti pravděpodobné že se jedná o malířskou dílnu pracující pro Matěje Děpolda Popela z Lobkovic, velkopřevora řádu Johanitů sídlícího v nedalekých Strakonících, který inicioval dokončení stavby 20 let rozestavěného kostela. Také o tom svědčí konsekrační kříže namalované jako Johanitská hvězda, které se nalézají také ve spodních částech orámování některých maleb. Z restaurátorského zásahu bratří Boháčů se nám v zazděném okně nad vstupem do sakristie zachoval přípis z ruky bratří Boháčů, který zní:

„ L.P. 1579 postavil a nadal tento chrám ku cti a chvále boží Matěj Drštka a jeho žena Ludmila, jak náhrobní kameny svědčí jsou zde v kostele pohřbeni.

R. 1934 opraven byl kostel zásluhou konsistorního rady p. Františka Blahovce a za starosty města Karla Kavalírka Přispěním státu Československého, dary korporací a šlechtných občanů.

Nalezené nástěnné malby z r. 1662, vzácná památka, byly pietně zachovány bratry Maxmiliánem a Josefem Boháči rodem z Volyně.

Svatý Václave nedej zhynout nám ni budoucím. .”(viz obr. 42)

Jedná se o šest freskových obrazů v prostoru za oltářem, přípis v předsíni kostela s datací *ANNO DOMINI 1629* a odkryv historického graffiti *WIPWII 1690*. Z textu vyplývá, že bratři Boháčové datují malby do roku 1662. Pro tuto dataci nebyly prozatím nalezeny žádné podklady. Pokud byla výmalba realizována při dostavbě kostela dílnou

pracující pro Matěje Děpolda Popela z Lobkovic, jednalo by se o léta 1614-1615.

Popis jednotlivých výjevů:

Výjev č. 1 s figurální scénou

Je dochovaný jen částečně: V pravé horní části jsou dobře dochované dvě figury, jde pravděpodobně o Krista držícího za ruku Pannu Marii. Obě figury stojí na oblacích nesených anděly a za nimi je dobře znatelný zástup svatých. V levé horní části je znatelný hrad nebo město. Dolní část výjevu není dochována téměř vůbec, je zde patrný fragment, který připomíná svým provedením draperii.

Výjev č. 2 orámovaný architektonickými prvky se dvěma latinskými nápisy

Zobrazuje světici s šátkem přes vlasy se svatozáří. Bohaté orámování výjevu se na bocích skládá z centrálního probíjeného *schlafwerku*, který má po obou stranách akantové listy zavité do volut zužující se směrem od středu. Tympanon je bohatě modelovaný, po stranách jsou znázorněny dva stylizované obelisky, uprostřed tympanonu je hlava andělíčka s křídly. Po obvodu celého výjevu porůznu vyrážejí trsy květin. Výjev je v dolní polovině silně poškozen, pás omítky nad zemí je kompletně odpadlý.

Nápis nad výjevem: „*Domine dolexi decorem dominus tuae Et loch habitationis gloria tuae,*” (Pane, zamiloval jsem si nádheru tvého domu a místo kde přebývá tvá sláva)

Nápis na spodní římse tympanonu: „*Insignia ex pietate collecta P. Sebastiani*” (Nástroje umučení otce Sebastiana)

Výjev č. 3 Alžběta s Pannou Marií

Jsou zobrazeny uprostřed výjevu vedle sebe, jak se objímají. V levé části obrazu je architektonický prvek, brána nebo dveře. Pozadí se nedochovalo.

Výjev č. 4 Svatý Šebestián

Vyobrazení sv. Šebestiána je v obvyklém zpodobnění přivázan ke stromu zasažen šípy lučištníků. Z levé strany mu anděl vytahuje šíp z těla. Nad hlavou Šebestiána je oblak s vykukujícím andělem. U nohou Šebestiánovi leží toulec se šípy. Výjev je dobře dochovaný.

Výjev č. 5 Svatý Roch

Je vyobrazen jako poutník, v poutnickém rouchu, se symbolem lastury a s andělem. Anděl stojí u jeho levé nohy a omývá mu ránu na levém stehně. Výjev je dobře dochovaný.

Výjev č. 6 Svatý Jiří s drakem

Tento výjev je velice zajímavě podán svou neumělostí malby. Působí velice živě. Jinak jde opět o klasické ztvárnění sv. Jiří, jak na koni kopím zabíjí draka. Je velice dobře dochovaný.

Výjev č. 7 Silně poškozený výjev

z tohoto výjevu se nedochovalo vůbec nic krom orámování. Bratři Boháčové ho však odkryli, aby působil jako rovnováha k výjevu č. 1

Zajímavé je u výjevů za oltářem, že jsou ztvárněny jako zavěšené obrazy i s rámem a přimalovanou skobou s mašličkou. Ani u jednoho z těchto výjevů se znatelně nedochovala malba v obličejové části.

Interiér kostela byl upraven stavitelem Františkem Hájkem. Koncepti osazení náhrobních kamenů vyjmutých z podlahy na zdi iniciovali bratři Boháčové. Nad portálem se nachází malba městského znaku, jedná se pravděpodobně o zbytek výmalby z konce 19. století (viz obr. 42). Tento restaurátorský zásah je pro restaurátorskou činnost bratří Boháčů zcela zásadní, protože nebyl dodnes znovu restaurován, setkáváme se zde tedy s původní restaurátorskou prací z roku 1936. K tomuto zásahu nám bratři Boháčové zanechali fotodokumentaci po restaurování, proto je možno srovnat černobílou fotografii stavu po jejich restaurování a stav současný v barevné fotografii. Po předběžné optické analýze maleb můžeme usoudit, že tmely jsou provedeny vápennou maltou a retuše akvarelovými barvami.

11. Analýza deníků bratří Boháčů

Deníky bratří Boháčů byly objeveny v roce 2008 v Městském muzeu ve Volyni, které se nalézalo v neutěšeném stavu po předchozím vedení. Dosud z deníků nikdo informace nečerpal, protože byly považovány za ztracené. Má práce se z velké části opírá o tyto deníkové zápisky, proto uvádím jejich stručnou analýzu.

Jedná se o deníky z let 1930-1966. Pravděpodobně první deník z roku 1930 psal Maxmilián Boháč jako pracovní deník při restaurátorských pracích, prováděných v Černínském paláci. Jeho struktura i způsob psaní jsou dosti nepřehledné. Následující rok přebírá psaní deníku mladší bratr Josef, který deníky píše do roku 1942. Během prvních dvou let ustálí strukturu psaní deníků. V dalších letech už pouze vylepšuje stanovenou strukturu.

Struktura a rozvržení jednoho týdne v deníku je následující: Osm kolonek pro zápis, sedm s daty a osmá kolonka je prázdná. Každý den je popsán od ranního vstávání až do ulehnutí k spánku. Je popsána snídaneň, dopolední činnost, oběd a odpolední činnost a nakonec večerní aktivity. Na levé straně zápisu marginálně u data je popsáno počasí. Na pravé straně je pak marginálně zápis o předmětech koupených v daném dni, jejich cena a konečný součet peněz. V osmé prázdné kolonce je na levé straně sloupec nazvaný noviny, kam jsou zapisovány ve zkratce všechny důležité události celého týdne. Na pravé straně je sloupec s konečnými součty peněz - příjmy a vydání. Uprostřed je zapsána přijatá a odeslaná pošta, pod tímto zápisem je nakoupený materiál s cenami a součtem, platby řemeslníkům, modelům a další. Do roku 1942 používá Josef tzv. *Praktický záznamník* od Firmy Jan Štokr – Jan Klofáč, *Výrobky podkrkonošských tkalcůven*. Struktura těchto sešitových záznamníků, jak již název sám napovídá, je velice praktická a přehledná.

Od roku 1943 až do roku 1956, přebírá psaní deníků Maxmilián. Struktura deníkových zápisů Maxmiliána je shodná s Josefovou až na to,

že pravděpodobně čerstvě zestátněná firma *Jan Štokr – Jan Klofáč*, se vyskytuje pod novým názvem *Obchodní tiskárny, národní podnik Kolín*. Inovací je také prohození osmé kolonky, do které psal Josef novinky a konečné vyúčtování s kolonkou první. Jinak je vše identické včetně fontu písma. Tragický rok 1957 začíná psát Maxmilián, který 1. března umírá v Plzni. V deníku pokračuje dále osamocený Josef. Deníkové zápisky jsou dochované do roku 1966.

Deníky jsou psány systematicky a přehledně, ale v některých letech chybí zápisy, především z letních cest do zahraničí kdy si vedli bratři každý svůj cestovní deník spojený se skicákem. Také některé restaurátorské práce nejsou popsány, pouze odjezd na restaurátorskou štaci a pak prázdné stránky. Je možné, že si bratři na místě vedli speciální pracovní deníky, které ještě nebyly nalezeny, nebo jsou již úplně ztraceny.

12. Rozhovor s Josefem Boháčem o restaurování

Zapsal Josef Režný

My jsme s bratrem Maxem byli u památkového úřadu, restaurovali jsme ve sv. Vítu, ve věži na Hradčanech v Praze, tam byl obraz na gotické stěně, architekt Kamil Hilbert nás pověřil sejmut ho z malty a přenést na eternitové desky. To je obrovské obraz „Oslava krvavého císaře Ferdinanda po bělohorské bitvě“ český lev skrčený, nad ním orlice – to je konec českého národa. Ten obraz je z doby po Bílé Hoře. To byla olejová malba a tu jsme sundali z omítky. A jak jste to sundávali? To je naše tajemství! Je tam letopočet toho sejmutí. My jsme to snímali bez malty a je to teď na eternitu, to je mrtvej materiál, ten nepracuje. To jsme si vydělali velký peníze. Taký jsme restaurovali Vladislavovu ložnici a letopočet ve Vladislavském sále. U svatého Víta znaky nahoře v presbytáři, renesanční kazatelnu, obrazy, fresky, gotický v saský a ochozový kapli. Na hradu Housce jsme taky pracovali.

Při restaurování jste dělal také polychromované plastiky?

Dělal jsem hlavně kamenné sochy. Své vlastní sochy jsem nepolychromoval. Taký jsem dělal ve dřevě, uměl jsem taky řezbářské řemeslo. Hodně věcí jsem dělal jen pro sebe, nejradši jsem, když se mi podaří při portrétu výraz. Ke každému přistupuji individuálně. To jsou vlastně moje děti. Já děti nemám. Jen řemeslnicky jsem nic nedělal, nic jsem neodbyl. To ne jako amatéři, který už nedělají pro svou radost, ale za peníze a pod úroveň a pak takové kýchce prodávají za pět set.

V Paříži jsem obdivoval bohyni Venuši – antika – to je konečný umění. To jsem vždycky obdivoval, je to jako zázrak. Pořád je to forma, ta zázračná forma v prostoru. Pro mne byla vzorem antika – zdrojem poučení – a taky Rodin, Myslbek a Štursa. Když jsem byl na akademii, starý Myslbek říkával: „jen hlavně studujte“! To říkám taky, opakuju slova Myslbekova „hlavně studovat“ a ne povrchně, pracovat poctivě a perfektně. Při každý soše jsou různé problémy, někdy jsem byl zaujatej

práci, že jsem ani nechodil ven. Je třeba, aby člověk tvořil svobodně, neodvisle a se zaujetím, potom ta práce vzrušuje, ale i vzpružuje. Kdybych se znovu narodil, nikdy bych nedělal nic jiného, tu sochařinu bych zvolil vždy znovu. Každý by měl být svou prací zaujatý. To máte jako můj spolužák Levý, taky nemoh dělat nic jiného, než dělal. Von byl z Volyně a byl to vynikající kasař a zloděj. Otevíral pokladny sirkama. Jednou přijel krásně voblečenej do Volyně, von tady, jak se říká na Hradčanech, měl strýce. Ten prodával holuby – nafouk je dycky a pak prodával. Když ten Levý odjížděl, potkal cestou starostu Kafku a ten mu povídá: „Člověče, vypadáte dobře, jak je možný, že děláte takový svinstvo?“ „To máte tak pane starosto, v tom je rozčilování, napětí a kus fortele a to se mi líbí!“ Po cestě ukradl starostovi zlatý hodinky, a když se loučili, tak řek: „Helejte, pane starosto, abyste neřek, tady něco máte vode mě.“ „Dyť to jsou moje hodinky!“ „Jo ale umět se to musí!“⁶³

13. Závěr

Při počátcích bádání po restaurátorských počinech bratří Boháčů, kterých se zdálo být ne mnoho, to vypadalo, že je lze obsáhnout do jedné práce. Po dohledání hrubého seznamu dostupných restaurátorských prací bylo usouzeno, že jen uvedení jejich restaurátorské praxe by vydalo na daleko rozsáhlejší práci. Koncept práce byl zvolen jako seznámení s bratry Boháči, jejich dobou a dvěma podstatnými restaurátorskými pracemi v rodné Volyni, které jsou zde podrobně rozebrány. Na tuto bakalářskou práci bude navazovat práce magisterská, která bude orientována na podrobnější analýzy dalších restaurátorské činnosti.

Bakalářská práce

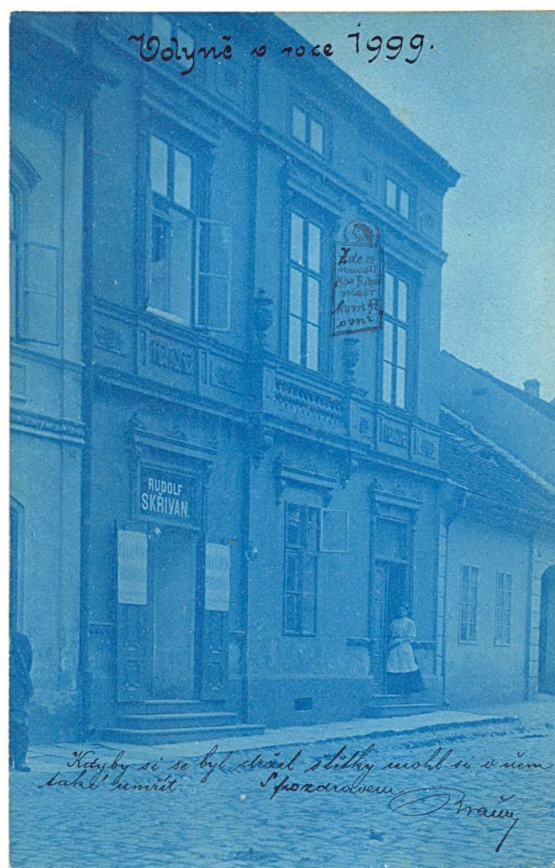
Fakulta Restaurování, Universita Pardubice

Restaurátorská činnost bratří Boháčů

Vypracoval: Lukáš Černý

2008/2009

Obr. 1: Rodný dům bratří Boháčů č.p. 64.

Obr. 2: Výmalba Malého sálu na Nové Maxmiliánem Boháčem starším.

Obr. 3: Mladý Maxmilián a Josef mezi léty 1910-1915.

Obr. 4: Josef a Maxmilián ve zralém věku 40. léta.

Obr. 5: Maxmilián na Vídeňské akademii mezi léty 1901-1905. Druhá řada uprostřed.

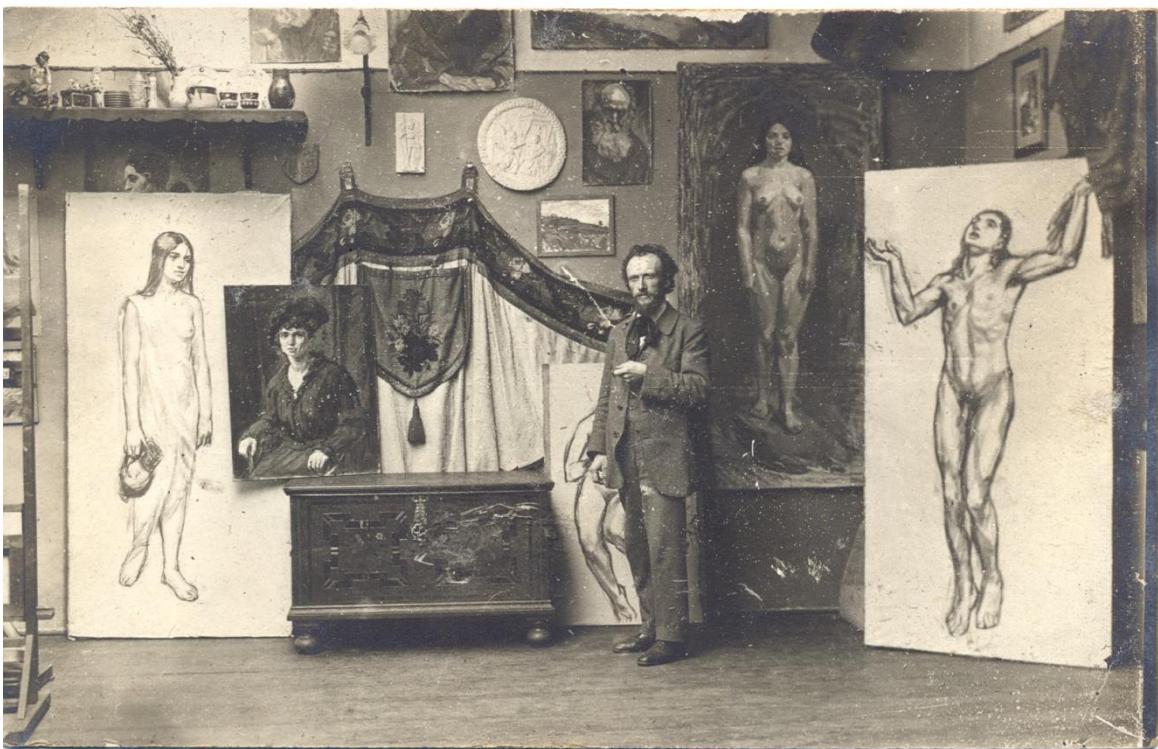

Obr. 6: Maxmilián v Mnichově před Altepinakothek s přáteli. V rovném klobouku třetí zleva.

Obr. 7: Pohlednice s označenými okny Pražského ateliéru.

Obr. 8: Maxmilián v pražském ateliéru.

Obr. 9: Maxmilián Boháč *Koncert v přírodě*.

Obr. 10: Maxmilián Boháč *V ateliéru*. (autoportrét s bratry)

Obr. 11: Josef Boháč na c. k. Uměleckoprůmyslové škole mezi léty 1911-1917. Prostřední řada druhý zleva.

Obr. 12: Josef Boháč v pražském ateliéru.

Obr. 13: Ateliér Josefa Boháče, Akt před odlitím.

Obr. 14: Josef Boháč při modelování portrétu volyňského starosty Kavalírka

Obr. 15: Alois Boháč ve školním kabinetu.

Obr. 16: Alois Boháč se svými žáky při výstavě.

Obr. 17: Alois Boháč Sv. *Lukáš* (autoportrét s bratry)

Obr. 18: Alois Boháč *Satyrové*

Obr. 19: Soukromá malířská škola Maxmiliána Boháče mezi léty 1910-1915.

Obr. 20: Soukromá malířská škola Maxmiliána Boháče mezi léty 1910-1915.

Obr. 21: Výstava bratří Boháčů v Topičově salónu 1928.

Obr. 22: Novinový článek z 11.4. 1935 o výstavě 10 let práce Bratří Boháčů

Obr. 23: Novinový článek z 18.10. 1924 o restaurování kreseb v Táborské radnici.

Obr. 24: Bratři Boháčové při restaurování Velké dvorany zámku v Čimelicích 1939.

Obr. 25: Maxmilián Boháč starší Kostel na Malsičce v roce 1857.

Obr 26: Pohled na Kostel na Malsičce v roce 2009.

Obr. 27: Pohled do presbytáře kostela na Masičce, Oltář s obrazem Příchod sv. Vojtěcha do Říma.

Obr. 28: Na dvoře volyňského ateliéru s restaurovaným oltářním obrazem Příchod sv. Vojtěcha do Říma z Kostela na Malsičce.

Obr. 29: Výjev č.1 fotografie po restaurování bratry Boháči.

Obr. 30: Výjev č.1 fotografie současného stavu.

Obr. 31: Výjev č.3 po restaurování bratry Boháči.

Obr. 32: Výjev č.3 současný stav.

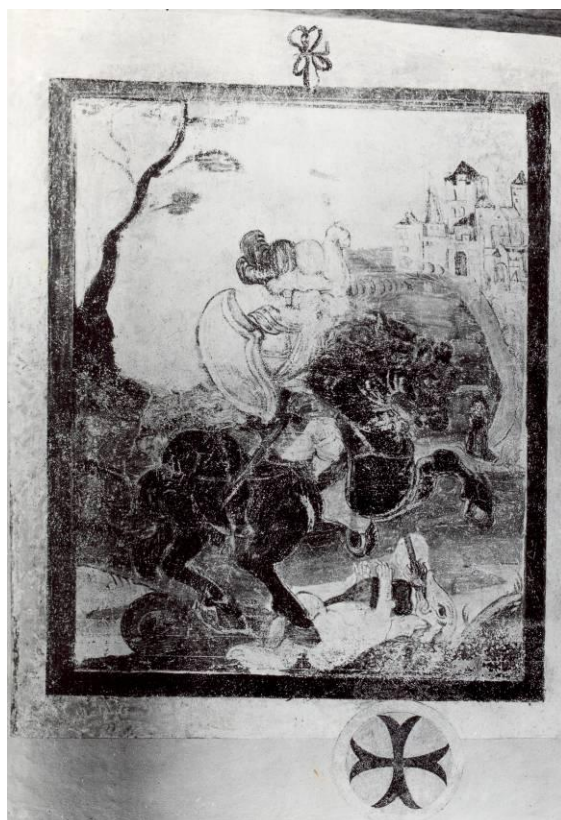

Obr.33: Výjev č.4 po restaurování bratry Boháči.

Obr. 34: Výjev č.3 současný stav.

Obr. 35: Výjev č.6 po restaurování bratry Boháči.

Obr. 36: Výjev č.6 současný stav.

Obr. 37: Výjev č.2 současný stav.

Obr. 38: Datace v předsíni

Obr. 39: Historické graffiti v předsíni

Obr. 40: Výjev č.5 současný stav.

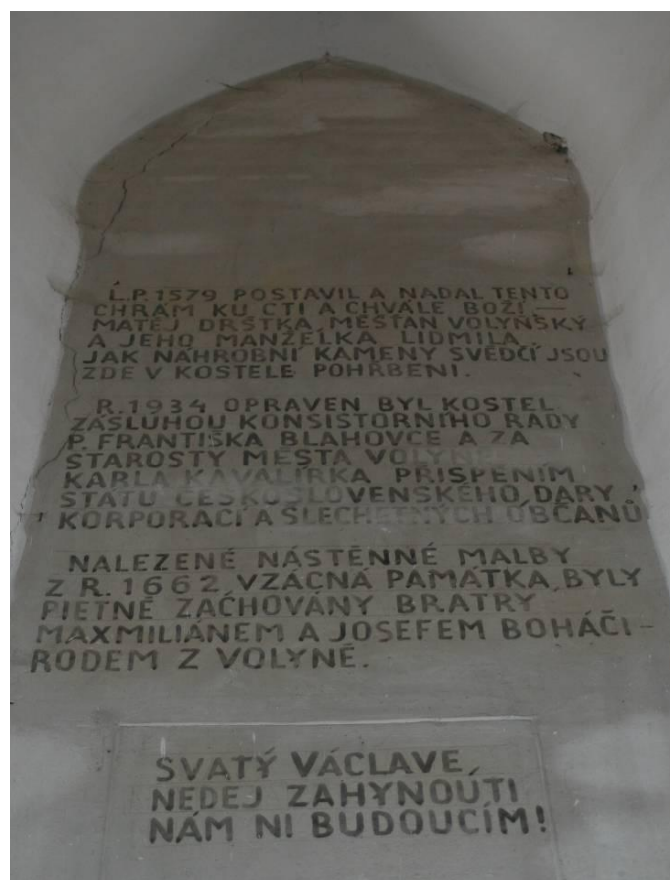

Obr. 41: Výjev č. 7 současný stav.

Obr. 42: Znak města Volyně nad vstupním portálem.

Obr. 43: Přípis o restaurování kostela na Malsičce provedený bratry Boháči.

Obr. 44: Současný stav mariánského sloupu na Volyňském náměstí

Obr. 45: Stav sousoší okolo roku 1900.

Obr. 46: Srovnání stavu sochy Imaculaty v roce 2006 a 1900.

Obr. 47: Socha sv. Jana Nepomuckého.

Obr. 48: Socha sv. Barbory.

Obr. 49: Hlava sv. Barbory.

Obr. 50: Srovnání Hlavy vlasti od Josefa Boháče s hlavou sv. Barbory.

Obr. 51: Fotografie z roku 1937 pořízená před restaurováním sochy sv. Josefa.

Obr. 52: Srovnání se současnou podobou soch sv. Josefa.

Obr. 53: Celkový pohled na současný stav sochy sv. Josefa.

Obr. 54: Detail sochy sv. Josefa s korpusem Ježíška doplněný Josefem Boháčem.

Obr. 55: Originál sochy sv. Floriána v Městském muzeu.

Obr. 56: Doplněk obličejové části sochy sv. Floriána

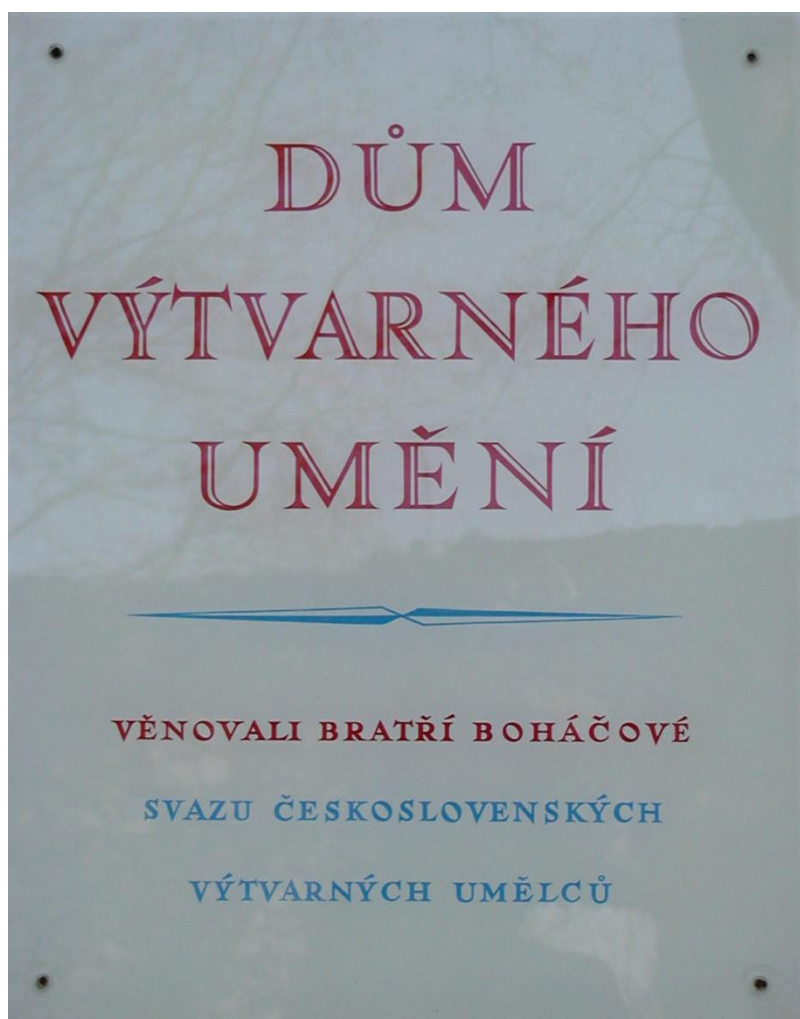
Obr. 57: Rozdíl doplněné a originální části ruky sv. Barbory.

Obr. 58: Sousoší zarostlé větvemi lip (2009).

Obr. 59: Ukázka zápisu z deníku Josefa Boháče, rok 1937.

Obr. 60: Cedule na rodný dům zhotovená bratry Boháči.

Obr. 61: Signatura MAJ na restaurovaném obraze ze sbírek bratří Boháčů

(Max, Alois, Josef).